

Research Paper

**Investigating the Political Relations between Saudi Arabia and America and its
Consequences on the Security of the Middle East Region in the Future**

Ali Latifinia^{*1}, Hossein Karimifard², Sara Najafpour³, Fereydoun Akbarzadeh⁴

1. Department of Political Science, Khoramshahr International Branch, Islamic Azad University, Khoramshahr, Iran.
2. Department of Political Science, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.
3. Department of Political Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.
4. Department of Political Science, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

ARTICLE INFO

PP: 653-674

Use your device to scan and
read the article online

Keywords: *Relations,
order, Middle East,
America, Saudi Arabia.*

Abstract

The main goal of the current research was to investigate the political-military relations between Saudi Arabia and the United States and its consequences on the security of the Middle East region. The Middle East has always been of great importance in terms of political, strategic and economic geography, and therefore world powers have always paid great attention to this region. The findings of the current research show that America is not basically looking for permanent peace in the Middle East; Rather, it seeks to establish a new order in this region. The policies adopted by this country in the Middle East between 2017 and 2020 show that the United States wanted to establish a strong and iron government in the Middle East that could subjugate the rest of the countries to it and that system itself would have pure loyalty to the United States. For this reason, he tried to weaken other powers such as Iran and provide extensive support to Saudi Arabia. Considering the close relations between the United States and Saudi Arabia, it seems unlikely that this country would have attacked Yemen without the green light of the Americans. As a result, it can be said that what the United States wanted in 2017 to 2020 was to create a series of weak but obedient states, not to achieve lasting peace in the Middle East. In the years 2017 to 2020, Saudi Arabia had become a completely obedient country in line with American policies. Interfering with the sale of oil to Iran was one of the hostile policies that Saudi Arabia had undertaken. Trump established friendly relations with Saudi Arabia and was able to sell many weapons to Saudi Arabia. The sale of these modern weapons to Saudi Arabia shows their intention of which country will be the iron fist of America in the new order.

Citation: Latifinia, A., Karimifard, H., Najafpour, S., & Akbarzadeh, F. (2024). **Forecasting the process of development and evolution of the urban image through the management of urban advertising, taking into account the role of participation and social responsibility of citizens in Bushehr city.** *Geography(Regional Planning)*, Special Issue, Number 2, 653-674.

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.379535.3982

*** Corresponding author:** Ali Latifinia, **Email:** almasi@pnu.ac.ir

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

In the last two decades, Saudi Arabia has become one of the regional powers by relying on its abundant oil revenues and population growth and its development plans, and the nature of a regional power is to interfere in its surrounding region and the surrounding countries, so the Saudis are not campaigning. They welcomed Trump's "maximum pressure" against Iran, the blockade of Qatar and the intervention in the civil war in Yemen, but these actions did not have a certain result, but they were formed in line with the regional order desired by America in the Middle East. Regional order, unlike the old order, in which geopolitical features play the main role; It has a multidimensional mode. In fact, with the increase in the level of communication between actors in the international system, a new type of order has been formed based on cultural, political-security and economic commonalities, which, unlike the old type of order in the international system, does not have a mere geographical state, and communication and commonalities play the main role in it. they do America's close relations with Saudi Arabia were made with the aim of strengthening the Arabs against Iran and creating a new regional order, as such an alliance between the Arabs and the United States threatened Iran's national security.

Saudi Arabia considers itself an older brother to the countries of the Persian Gulf and the Arab countries of the region have also accepted this right, especially countries such as Kuwait, Oman, Bahrain and the United Arab Emirates have accepted this role of Saudi Arabia, and only Qatar has protested against Saudi Arabia. Of course, America has a great impact on the development policies of Saudi Arabia. In the last decade, the Americans are looking to gradually reduce their presence in the Middle East and move eastward and contain China, and give this role to their regional allies such as Saudi Arabia, the Zionist regime, Egypt, and Turkey, with

whom they have strategic relations. They are giving up.

Methodology

In this article, a descriptive-analytical method has been used to conduct research, and library sources and documents have also been used.

Results and Discussion

The main goal of Saudi Arabia's foreign policy after 2015 in the peripheral area or the Arabian Peninsula, which includes the countries of the Persian Gulf and Yemen, can be considered to be the creation of a hegemonic order or the pursuit of superiority. The Arabian Peninsula, including the Persian Gulf and Yemen, has been the most important security and foreign policy area of Saudi Arabia for many decades, and has received more attention during the reign of King Salman. In fact, Saudi Arabia attaches great importance to its surrounding environment in the Arabian Peninsula due to factors such as geographic proximity, social-cultural links, and the similarity of political and economic systems and common security concerns. Based on this, since 2015, Saudi Arabia has been trying to achieve complete superiority in this area and to prevent other actors, including the Islamic Republic of Iran, from playing a role in this area. At the same time, the control and management of macro political and security trends in this area is also seriously considered by Riyadh. The establishment of the Persian Gulf Cooperation Council was the first important effort of Saudi Arabia in shaping the hegemonic order in its surrounding environment. Therefore, Riyadh has tried to shape its hegemonic system in this area by turning this council into a structure for managing developments in the Persian Gulf and consolidating its dominance and control over the member countries of this council. In addition, the political leaders of Saudi Arabia have tried to guarantee their control and dominance in Yemen with various policies such as controlling the government and buying the loyalty of tribal leaders. But the important point in the behavior of Saudi foreign policy in the last decade, especially after King Salman came to power in 2015, is that Riyadh did not rely solely on the traditional policies of the past to establish its supremacy in the surrounding environment

and adopted strict approaches in this regard. especially, they can be referred to as hegemony (seeking superiority).

Conclusion

Today, in the Biden administration, calls for a US military withdrawal from the Middle East are commonplace. The calls reflect a deep frustration with the woes of American interventions over the past two decades, as well as a belief — quite rightly — that the United States faces greater challenges elsewhere. However, US interests in the region have not gone away. If the US rushes out, it may find itself withdrawing under worse conditions and at higher costs in the future. America's strategy should change from regional dominance to regional balance. The

United States must recognize that Russia and China are global powers with interests in the region and stop trying to minimize their presence and ensure American supremacy. On the other hand, America should realize that war policies in the Middle East will only bring chaos and the result will be neither peace nor order, but regimes may come to work that are far more authoritarian than the current governments in the Middle East. Russia and China have their interests in the region. Many countries in the region have interests in increasing relations with them. The most feasible solution for establishing security order in the Middle East is interaction and diplomacy, and order will not be achieved in any other way; Whether the winner of this competition is Saudi Arabia or Iran.

References

1. Al-rashid (2021). Transition 2021 Series: U.S.-Saudi Relations: Where Do We Go From Here?, available at <https://www.cfr.org/event/transition>.
2. Amidror, Y. (2016). A Covenant of Shadows. BESA Center Perspectives Paper, No. 354, 7. At: <http://besacenter.org/perspectives-papers/a-covenant-of-shadows>.
3. Anatolia News Agency (2019). The passage of an Israeli submarine through the Suez Canal to threaten Iran. Access link: <https://b2n.ir/w96814>. [In Persian]
4. Arts, B., Van Tatenhove, j., (2020), Policy and power: A conceptual framework between the 'old' and 'new' policy idioms. Policy Sci;37(3-4):339-56.
5. Asadi, Ali Akbar (2016). Saudi Arabia's Foreign Policy: Sources, Objectives, and Issues. Strategic Studies Quarterly, 20(1): 107-133. [In Persian]
6. Asadi, Ali Akbar (2017). Saudi Arabia and regional order: from hegemony to balancing. Contemporary Political Essays Quarterly, 9(3): 27-52. [In Persian]
7. Babaei, Abulfazl (2017). oil and security; Analysis of Saudi-American relations, Political Behavior, Spring and Summer, (51), 207-187. [In Persian]
8. Bagheri Dolatabadi, Ali, Al-Tiyaminia, Reza and Jaseb Nikfar (2014). "Yemen Crisis: Investigating the Backgrounds and Objectives of Saudi Arabia and America's Foreign Interventions" Strategic Policy Research Quarterly, Fall, 5(18), serial number 48. [In Persian]
9. Boyko, JA., Lavis, JN., & Dobbins, M. (2014), Deliberative dialogues as a strategy for system-level knowledge translation and exchange. Health Policy;9(4):122-31.
10. Briant, Pr (2005)r "History of the Persian Empire 550-330BC", John Curtis and Nigel Tallis(Ed), in: Forgotten Persian Empire: The world of Ancient Persia, London: British Museum,(from P 12 to P18).
11. Bureau, A. (2020), U.S. Relations With Saudi Arabia, U.S.Department of State, DECEMBER 15.
12. Buzan, Barry (1991). People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era. 2nd edition. London: Harvester Wheatscheaf.
13. Dalglish, SL., Surkan, PJ., Diarra, A., & Harouna, A. (2015). Bennett S. Power and pro-poor policies: the case of iCCM in Niger. Health Policy Plan;30(2):ii84-94.

14. Euronews Persian (2018). IRGC: Israel's presence in the Persian Gulf may cause war. Access link: <https://b2n.ir/y21736>. [In Persian]
15. Gurbanpour, Ali (2017). The concept of national security and the role of the constitution of the Islamic Republic of Iran in providing it, the festival of the best scientific works of Islamic humanities - Allameh Jafari (RA) special award. [In Persian]
16. Hamzah, Hassan (2019). Goals and consequences of normalizing relations between Bahrain and Israel. Iranian diplomacy website, code: 1995399. Access link: <https://b2n.ir/t50171>. [In Persian]
17. Jalinousi, Ahmad, Al-Barzi, Hangameh and Yeganeh Tabatabai (2013). The diverging role of America in the Persian Gulf region, after September 11. World Politics Quarterly, 3(4): 183-218. [In Persian]
18. Karimi, Hamidreza and Farzad Rostami (2016). "Explaining the factors of divergence in the relations between the United States of America and Saudi Arabia 2010-2016" Strategic Policy Research Quarterly, 6 (32), serial number 53. [In Persian]
19. Manzavi Zaguri, Javad, Ahmadi, Sadeq and Mohammadoli Alii (2017). Future research on transition security and demographic policies of the Islamic Republic of Iran and presenting possible scenarios, National Security Quarterly, 8 (30): 65-95. [In Persian]
20. Massoudnia, Hossein, Forozan, Yunus and Abdolreza Alishahi (2016). Shifting power in Saudi Arabia: The effects of the change of fiefdom on the foreign policy structure of Saudi Arabia. Quarterly Journal of Political and International Approaches, 8(47): 137-172. [In Persian]
21. Morgan, Patrick and David E. Lake (2011). Regional systems, security in the modern world, translated by Seyyed Jalal Dehghani-Firouzabadi, publisher: Strategic Research Institute. [In Persian]
22. Moshirzadeh, Hamira (2019). Evolution in theories of international relations, Tehran: Samt. [In Persian]
23. Mozen Jami, Mohammad Hadi (1384). A reflection on the concept of order and security and factors related to it, Journal of Social Security Studies, Spring, 1 (1): 1-23. [In Persian]
24. Qawam, Abdul Ali (2004). International relations, theories and approaches, Tehran: Samt. [In Persian]
25. Qiyajoundi, Fatima and Jalal leave (2016). "America, proxy wars and security in the Middle East" Islamic World Political Research Quarterly. [In Persian]
26. Russell, Bertrand (2017). Power, translated by Najaf Daryabandari, Tehran: Khwarazmi. [In Persian]
27. Salami, H. (1380). The nature of military strategy (doctoral textbook); Tehran: National Defense University. [In Persian]
28. Salehnia, Ali (2015). A theoretical study of the concept of national security and its various dimensions, the 10th Congress of Pioneers of Progress, Iranian Islamic Pattern Center of Progress, 10th period, Tehran. [In Persian]
29. Salimian, Mahnaz (2012). The position of the Islamic Republic of Iran in the foreign policy of the European Union (1992-2012). Master's thesis, Yazd University, Department of Law and Political Science. [In Persian]
30. Samii Esfahani, Alireza and Seyed Ahmed Mousavi (2015). Investigating the effect of Iran's regional superiority on the behavior pattern of Saudi Arabia towards the developments in Yemen. Quarterly Journal of Political and International

- Approaches, 6(4): 115-85. [In Persian]
31. Sputnik (2018). IRGC: Israel's presence in Persian Gulf waters is illegal. Access link: <https://sptnkne.ws/8V7A>. [In Persian]
32. Yousefi Miyaji, Abdul Reza, Deshyar, Hossein, Shafiei, Nozer, Haji Mina, Rahmat (2019). Components of Trump's foreign policy in the Middle East, Political Science Quarterly, 16 (51): 173-199. [In Persian]
33. Zaret-Pisheh, Najaf (2004) Strategic assessment of Saudi Arabia (territorial-political). Tehran: Publications of Abrar Contemporary International Studies and Research Institute of Tehran. First edition. [In Persian]

انجمن ژئوپلیتیک ایران

فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)

ویژه نامه، شماره ۲، زمستان ۱۴۰۲

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Journal Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>

مقاله پژوهشی

بررسی مناسبات سیاسی عربستان و آمریکا و پیامدهای آن بر امنیت منطقه خاورمیانه در آینده

علی لطیفی نیا*: گروه علوم سیاسی، واحد بین المللی خرمشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خرمشهر، ایران.

حسین کریمی فرد: گروه علوم سیاسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

سارا نجف پور: استادیار گروه روانشناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

فریدون اکبرزاده: گروه علوم سیاسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی مناسبات سیاسی- نظامی عربستان و آمریکا و پیامدهای آن بر امنیت منطقه خاورمیانه بود. خاورمیانه همواره از حیث جغرافیای سیاسی، استراتژیک و اقتصادی از اهمیت زیادی برخوردار بوده است و از این رو قدرت های جهانی همواره به این منطقه توجه زیادی داشته اند. یافته های پژوهش حاضر نشان می دهد آمریکا اساسا به دنبال صلح دائمی در خاورمیانه نیست؛ بلکه به دنبال ایجاد نظم جدید در این منطقه است. سیاست هایی که این کشور در خاورمیانه در سال های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ اتخاذ کرد نشان می دهد که آمریکا خواهان ایجاد یک دولت قوی و آهنین در خاورمیانه بود که بتواند بقیه ی کشورها را مطیع آن سازد و خود آن نظام نیز به ایالات متحده وفاداری محض داشته باشد. به همین دلیل تلاش نمود تا دیگر قدرت هایی مانند ایران را تضعیف کرده و حمایت های گسترده ای از عربستان انجام دهد. با توجه به نزدیکی روابط میان آمریکا و عربستان بعید به نظر می رسد که این کشور بدون چراغ سبز آمریکایی ها اقدام به حمله به یمن کرده باشد. در نتیجه می توان گفت آن چه که مورد نظر ایالات متحده در سال های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ بود ایجاد مجموعه ای از دولت های ضعیف اما مطیع بود نه این که خاورمیانه به صلح پایدار برسد. عربستان در سال های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ تبدیل به کشوری کاملا مطیع در راستای سیاست های آمریکا شده بود. مزاحمت در فروش نفت برای ایران یکی از سیاست های خصمانه ای بود که عربستان در پیش گرفته بود. ترامپ با عربستان روابط دوستانه ای برقرار کرد و توانست سلاح های زیادی به عربستان بفروشد. فروش این سلاح های مدرن به عربستان نیت آن ها مبنی بر این که در نظم جدید کدام کشور، مشت آهنین آمریکا خواهد بود را نشان می دهد.	شماره صفحات: ۶۷۴-۶۵۳ از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید واژه های کلیدی: مناسبات، نظم، خاورمیانه، آمریکا، عربستان سعودی.

استناد: لطیفی نیا، علی؛ کریمی فرد، حسین؛ نجف پور، سارا؛ فریدون، اکبرزاده (۱۴۰۲). بررسی مناسبات سیاسی عربستان و آمریکا و پیامدهای آن بر امنیت منطقه خاورمیانه در آینده. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ویژه نامه، شماره ۲، صص ۶۵۴-۶۷۵

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.379535.3982

*Corresponding author: Ali Latifinia, Email: almasi@pnu.ac.ir

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

* نویسنده مسئول: علی لطیفی نیا پست الکترونیکی: almasi@pnu.ac.ir

مقدمه

ایالات متحده و عربستان سعودی دارای روابط فرهنگی گسترده‌ای با یکدیگر هستند. حدود ۳۷۰۰۰ دانشجوی سعودی در کالج‌ها و دانشگاه‌های ایالات متحده تحصیل می‌کنند و سالانه تعداد زیادی از بازدیدکنندگان عربستانی از این کشور بازدید می‌نمایند. ایالات متحده و عربستان سعودی دارای روابط امنیتی دیرینه‌ای هستند. عربستان سعودی بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار تسلیحات نظامی از آمریکا خریداری کرده است و بزرگترین مشتری ایالات متحده در فروش تسلیحات است. آمریکا پشتیبانی گسترده‌ای از وزارت دفاع، گارد ملی و وزارت کشور عربستان انجام می‌دهد. از دهه ۱۹۵۰ نیز گروه مهندسان ارتش ایالات متحده نیز نقش مهمی در ساخت و سازهای نظامی و غیرنظامی در عربستان سعودی ایفا کرده‌اند. ایالات متحده و عربستان از روابط اقتصادی قوی برخوردارند. ایالات متحده دومین شریک تجاری بزرگ عربستان سعودی است و عربستان یکی از بزرگترین شرکای تجاری ایالات متحده در خاورمیانه است. عربستان سومین منبع اصلی واردات نفت برای ایالات متحده است که روزانه حدود نیم میلیون بشکه نفت به بازار ایالات متحده عرضه می‌کند. ایالات متحده و عربستان سعودی توافق نامه چارچوب سرمایه‌گذاری تجاری را امضا کردند.

عربستان سعودی برنامه چشم انداز ۲۰۳۰ خود را در آوریل ۲۰۱۶ آغاز کرد و برنامه‌هایی را برای تنوع بخشیدن به اقتصاد از جمله افزایش تجارت و سرمایه گذاری با ایالات متحده و سایر کشورها ارائه کرد. علاوه بر آن عربستان سعودی در تعدادی از سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد، صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و سازمان تجارت جهانی مشارکت دارد. باید به این نکته‌ی مهم اشاره کرد که روابط آمریکا و عربستان به اندازه‌ای گسترده است که حتی ماجرای ۱۱ سپتامبر نیز در آن تأثیری نگذاشت.

روابط بین دو کشور به ویژه در دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا و محمد بن سلمان، رهبر عربستان سعودی که در اواسط سال ۲۰۱۷ به عنوان ولیعهد ارتقا یافته بود، گرم‌تر شد. هر دو تلاش خود را برای مقابله با ایران، اصلی‌ترین رقیب منطقه‌ای عربستان، افزایش دادند. روابط بین دو کشور در طول ریاست جمهوری ترامپ آرام و پایدار بود و ترامپ یکی از حامیان برجسته‌ی عربستان سعودی به شمار می‌رفت. روسای جمهور گذشته در آمریکا همیشه اولین سفر خارجی خود را به کانادا یا مکزیک، نزدیک‌ترین شرکای تجاری و همسایگان ایالات متحده انجام داده بودند. ترامپ با تغییر سنت، عربستان را انتخاب کرد. این رویکرد از جانب ترامپ بر سیاست‌های عربستان نیز تأثیر گذاشت زیرا از لحاظ تاریخی، عربستان از درگیری مستقیم با دشمنان خود اجتناب می‌کرد و تنها از ثروت کلان خود برای هدایت تحولات منطقه استفاده می‌نمود و بر دیپلماسی به عنوان ابزار اصلی در ابزار ملی خود تأکید می‌کرد. در مقابل از سال ۲۰۱۷ سیاست خارجی عربستان، منطبق با سیاست دونالد ترامپ با پرخاشگری و تمایل به توسل به زور برای رسیدن به اهداف مشخص شد. اما این قاطعیت تازه تا حد زیادی در پیشبرد اهداف منطقه‌ای عربستان ناکام ماند.

عربستان سعودی در دو دهه اخیر با اتکا به درآمدهای سرشار نفتی و رشد جمعیت و برنامه و طرح‌های توسعه‌ای که داشته به یکی از قدرت‌های منطقه‌ای تبدیل شده و طبیعت قدرت منطقه‌ای این است که بخواهد در منطقه پیرامونی خود و کشورهای اطراف دخالت کند لذا سعودی‌ها از کمپین "فشار حداکثری" ترامپ علیه ایران، محاصره قطر و مداخله در جنگ داخلی در یمن استقبال کردند اما این اقدامات دستاورد مطمئنی نداشت اما در راستای نظم منطقه‌ای مورد نظر آمریکا در خاورمیانه شکل گرفت. نظم منطقه‌ای برخلاف نظم قدیمی که در آن ویژگی‌های ژئوپلیتیک نقش اصلی را داراست؛ حالت چندبعدی دارد. در واقع با افزایش سطح ارتباطات میان کنشگران در سیستم بین‌الملل نوع جدیدی از نظم بر مبنای اشتراک‌های فرهنگی، سیاسی - امنیتی و اقتصادی شکل گرفته است که برخلاف نوع قدیمی نظم در سیستم بین‌الملل حالت جغرافیایی صرف نداشته و ارتباطات و اشتراک‌ها در آن نقش اصلی را ایفا می‌کنند. روابط نزدیک آمریکا با عربستان با هدف تقویت اعراب در برابر ایران و ایجاد نظم جدید منطقه‌ای صورت گرفت که چنین ائتلافی میان اعراب و آمریکا امنیت ملی ایران را نیز تهدید می‌کرد.

عربستان خود را برادر بزرگتر برای کشورهای حوزه خلیج فارس می‌داند و کشورهای عربی منطقه نیز این حق را پذیرفته‌اند به خصوص کشورهایی مانند کویت، عمان، بحرین و امارات این نقش عربستان را قبول کرده‌اند و تنها قطر اعتراض‌هایی به عربستان داشته است. البته آمریکا در سیاست‌های توسعه‌طلبانه‌ی عربستان تأثیر بسیار زیادی دارد. آمریکایی‌ها در یک دهه اخیر به دنبال

این هستند که به تدریج حضور خود را در خاورمیانه کاهش دهند و به سمت شرق و مهار چین بروند و این نقش را به دولت‌های متحد منطقه‌ای خود مانند عربستان، رژیم صهیونیستی، مصر و ترکیه که با آنان روابط استراتژیک دارند واگذار کنند. روابط عربستان و آمریکا بر نظم امنیتی منطقه تأثیر بسیاری خواهد داشت. با خلأ قدرت و گسترش وضعیت آنارشیک در منطقه خاورمیانه، هر یک از بازیگران تأثیرگذار در منطقه از جمله ایران و عربستان، ترکیه و اسرائیل به توسعه قابلیت‌های نظامی خود می‌پردازند. ترکیه از قبل در صدد افزایش نقش و موقعیت سیاسی و اقتصادی خود در مناطقی چون خلیج فارس، آسیای جنوبی، خاور نزدیک، فلسطین، لبنان، سوریه و آسیای مرکزی و قفقاز بوده است.

مبانی نظری

روابط بین‌الملل

حوزه روابط بین‌الملل در آغاز قرن بیستم عمدتاً در غرب و به ویژه در ایالات متحده با افزایش قدرت و نفوذ آن کشور پدیدار شد. در حالی که مطالعه روابط بین‌الملل در اتحاد جماهیر شوروی تازه تأسیس و بعداً در چین کمونیستی توسط ایدئولوژی مارکسیستی تحمیلی رسمی متوقف شد، در غرب این زمینه در نتیجه تعدادی از عوامل شکوفا شد (پالتزگراف^۱، ۲۰۱۹). پدیده روابط بین‌الملل در دهه سوم قرن بیستم، ابتدا به عنوان یک رشته دانشگاهی در دانشگاه‌های آمریکا مثل هاروارد و کلمبیا و بعد از جنگ جهانی دوم شکل مشخص‌تری به خود گرفت. دانشمندان این رشته چهارچوب‌های مفهومی متفاوت خود را براساس مبانی فرانظری مختلف ارائه کردند. از اواخر دهه ۱۹۳۰، وجود تعارض در دیدگاه‌های نظری در این حوزه مورد توجه قرار گرفت و به یکی از مشخصه‌های پایدار رشته روابط بین‌الملل تبدیل شد (مشیرزاده، ۱۳۹۹).

تفاوت روابط بین‌الملل، سیاست بین‌الملل و سیاست خارجی در این است که روابط بین‌الملل مجموعه اقدامات حکومت‌ها در عرصه بین‌الملل و فعالیت‌های شرکت‌ها و مؤسسات غیردولتی را شامل می‌شود؛ اما سیاست بین‌الملل، به رفتار دولت‌ها و عکس‌العمل یا پاسخ دولت‌های دیگر اشاره دارد و در واقع تنها به عملکرد دولت‌ها محدود است و این در حالی است که سیاست خارجی، دربرگیرنده تصمیم‌های یک دولت در عرصه روابط خارجی است (همان).

قدرت سیاسی

بسیاری از تعاریفی که از قدرت سیاسی ارائه می‌شود اعمال آن از بالا به پایین است. پیامد این رویکرد سنتی سیاست‌گذاری این است که بسیاری از سیاست‌ها نسبت به اهدافشان ضعیف اجرا می‌شوند (آرتس^۲، ۲۰۲۰). این امر باعث شده است تا کارشناسان سیاست، استفاده از رویکردهای دیگر را برای سیاست‌گذاری و اجرا از جمله راهبردهای بالا به پایین به پایین و رویکرد پایین به بالا پیشنهاد دهند (لیپسکی^۳، ۲۰۲۰).

امروزه حرکت به سمت رویکردهای تعاملی و مشارکتی بیشتر در سیاست‌گذاری صورت گرفته است (مک کالاه^۴ و همکاران، ۲۰۲۱). برخی از مفاهیم جدید زیربنای این رویکرد عبارتند از: سیاست‌گذاری و برنامه ریزی تعاملی، مدیریت شبکه، گفتگو با ذینفعان، دموکراسی مشورتی، گفتمان‌های خط مشی و حکمرانی (آرتس و همکاران، ۲۰۲۰). قدرت سیاسی می‌تواند به عنوان ابزاری برای دستیابی به سیاست‌گذاری تعاملی و فراگیر به کار رود، اما مطالعات به این نتیجه می‌رسند که آن‌ها تنها در صورتی ارزشمند هستند که به خوبی انجام شوند، مشارکت وجود داشته باشد و با شواهد و مدارک همراه شوند (بویکو^۵ و همکاران، ۲۰۱۴). در زندگی واقعی، قدرت از راه‌های متعددی مانند منابع، ظرفیت و دانش تجلی می‌یابد (دالگیش^۶ و همکاران، ۲۰۱۵). قدرت به طرق مختلف بر فرآیندها و نتایج سیاست تأثیر می‌گذارد (اراسموس و گیلسون، ۲۰۱۸).

1. Pfaltzgraff

2. Arts

3. Lipsky

4. McCullough

5. Boyko

6. DalGLISH

در حوزه‌ی سیاست نیز دانشمندان مختلفی اقدام به تعریف قدرت نموده‌اند. راسل در مورد نقش قدرت در جامعه عقیده دارد قوانین علم حرکات جامعه قوانینی هستند که فقط برحسب قدرت قابل تبیین‌اند نه برحسب این یا آن شکل از قدرت؛ در همین راستا او می‌گوید برای کشف این قوانین لازم است که نخست اشکال مختلف قدرت طبقه‌بندی شود و سپس به مطالعه نمونه‌های تاریخی مهمی پرداخته می‌شود که نشان می‌دهند چگونه سازمان‌ها و افراد بر زندگی مردمان تسلط یافته‌اند. راسل در این موضع‌گیری فلسفی جهانی از قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد که بقول خود وی در کشف قوانین علم در اجتماع به او کمک می‌کند (راسل، ۱۳۹۷).

امنیت ملی

همواره بشر در منطقه جغرافیایی مشخصی به نام کشور زندگی نمی‌کرده است در حقیقت در بسیاری از بحران‌های حیات بشری، جایگاه‌های متعددی چون عشیره، قبیله، خانواده بزرگ و امثال آن به مراتب تعیین‌کننده‌تر و مهم‌تر از مفهوم تکامل یافته‌ای به نام کشور بوده است بنابراین در بسیاری از زمان‌های در تاریخ آنچه باید محافظت می‌شد مفهوم کشور نبوده بلکه بسیاری مفاهیم کوچک‌تر از واحد کشور بوده است (قربان‌پور، ۱۳۹۷).

امنیت ملی یکی از مهمترین و حیاتی‌ترین بحث‌ها موجود در هر کشور است که به طور کلی به شیوه حفاظت از ارزش‌های یک ملت و جلوگیری از آسیب رسیدن به ارزش‌ها بحث می‌کند. با توجه به این می‌توان ارزش‌های هر ملت و جامعه را به قسمت‌های مختلفی تقسیم کرد، امنیت ملی نیز به شاخه‌های مختلفی همچون امنیت نظامی، امنیت اقتصاد، امنیت نرم‌افزاری، امنیت محیطی غیره تقسیم می‌شود (صالح‌نیا، ۱۳۹۵). به صورت کلی می‌توان گفت، امنیت ملی از مهمترین دغدغه‌های هر کشور است و از طرفی دیگر با توجه به چندجانبه بودن وضعیت و مفهوم آن، در نتیجه این موضوع تحقیق امنیت ملی را پیچیده‌تر می‌نماید. عوامل اجتماعی مانند جمعیت در بین عوامل قدرت ملی، بزرگترین نقش را در جهت نیل به امنیت ملی ایفاء می‌نمایند و نقش آفرینی سایر عوامل را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ این عامل در همه جا تعیین‌کننده هستند و عملکردهای متفاوتی از خود بروز می‌دهند (منزوی بزرگی و همکاران، ۱۳۹۷).

نظم امنیتی

در تعریف این اصطلاح باید عنوان کرد که امنیت و نظم لازم و ملزوم یکدیگرند. جامعه بدون نظم اجتماعی فاقد امنیت است و فقدان امنیت حاکی از عدم وجود نظام اجتماعی سامان یافته و مقتدر و مسلط بر اوضاع است. فقدان امنیت باعث هدر رفتن نیروهای سازنده‌ای می‌شود که باید در زمینه‌های مختلف رشد و توسعه فعال باشند. امنیت به رغم آن که یک پدیده اجتماعی و حقوقی است، یک احساس درونی از مقوله معرفت است و انسان را به آینده و شرایطی که برای او به وجود خواهد آمد و استفاده از آن چه هست برای دسترسی به آینده مطلوب متوجه می‌کند. جامعه‌ای توسعه یافته است که باتأمین امنیت فردی و اجتماعی، زمینه ایجاد رابطه بین دو افق آینده و گذشته خود را فراهم کند و الا رشد و توسعه واقعی امکان پذیر نیست و دستخوش امیال افراد می‌شود. از نظر سیاسی اگر امنیت اجتماعی وجود نداشته باشد، فعالیت‌های سالم سیاسی بی ثبات می‌شود و فعالیت‌های ناسالم و بعضاً مخل مبانی نظام اجتماعی جایگزین آن می‌شود و توسعه اقتصادی را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد. در حالی که با وجود امنیت اجتماعی، فعالیت‌های سالم سیاسی زمینه بروز پیدا می‌کند و افراد می‌توانند آزادانه عقاید خود را در جهت اصلاح امور جاری جامعه ارائه دهند و با درک واقعی مشارکت سیاسی، تقابل بین طرفین قرارداد اجتماعی به تفاهم و وحدت نظر و وفاق ملی تبدیل می‌شود و از نظر اقتصادی دارندگان سرمایه نیز علاقمند به سرمایه‌گذاری، در امور زیر بنایی و تولیدی می‌شوند. بنابراین امنیت و نظم اجتماعی علاوه بر حفظ وحدت ملی و اقتدار سیاسی نظام، موجب سرمایه‌گذاری اقتصادی سالم و بهره‌وری مثبت از آن می‌شود. به این ترتیب نظم و امنیت اجتماعی که ظهور آن در امنیت سیاسی تجلی می‌یابد با کلیه پدیده‌های اجتماعی از جمله مسائل فرهنگی، اجتماعی و حقوقی و اقتصادی ارتباط تنگاتنگ دارد و به این لحاظ واجد اهمیت ویژه است (مودن جامی، ۱۳۸۴). نظم امنیتی را می‌توان به انواع مختلفی تقسیم کرد (مورگان و لیک، ۱۳۸۱):

- **نظم همزمنیک:** قدرت برتر به تنهایی نقش اصلی را ایفا و روابط و مناسبات منطقه‌ای را اداره می‌کند.
- **نظم موازنه‌ای:** قدرت‌های منطقه‌ای یکدیگر را متوازن و متعادل می‌کنند.
- **نظم کنسرتی:** دو یا چند قدرت در ایجاد نظم و امنیت منطقه‌ای با یکدیگر همکاری می‌کنند.

- **نظم امنیت دسته‌جمعی:** در نظم منطقه‌ای علاوه بر قدرتهای برتر منطقه‌ای، قدرتهای کوچکتر نیز مشارکت دارند.
- **نظم جامعه امنیتی تکت‌گرا:** ترتیبات امنیتی رسمی وجود ندارد و معمولاً همگرایی طبیعی گسترده‌ای در سطح منطقه وجود دارد.

نظم امنیتی در خاورمیانه نظم موازنه‌ای است یعنی قدرت‌های موجود در منطقه باعث ایجاد نوعی نظم در منطقه می‌شوند اما آمریکا بویژه در دوران ترامپ به دنبال این بود که در منطقه نظم هژمونیک با محوریت عربستان سعودی و حمایت ایالات متحده آمریکا ایجاد شود.

امنیت هم در سطح داخلی و هم در سطح منطقه‌ای از اهمیت زیادی برخوردار است. از آنجایی که امنیت ملی بین دولت‌ها بسیار رابطه‌ای و وابسته به یکدیگر است مولفه‌های امنیت را تنها زمانی می‌توان به طور کامل درک کرد که در ارتباط با یکدیگر در نظر گرفته شوند. بنابراین نظم امنیتی و نقش دولت‌ها از اهمیت بسار زیادی برخوردار است. به عقیده بوزان، مفهوم امنیت سطوح و بخش‌های قدرت را چنان نزدیک به هم پیوند می‌دهد که باید در یک چشم‌انداز یکپارچه با آن برخورد شود (بوزان^۱، ۱۹۹۱). در تشریح بیشتر نظم امنیتی باید به تاریخ تحولات جهان نیز توجه کرد. جهان بعد از سال ۲۰۰۱ جهان منطقه‌ای است. منطقه‌گرایی از این دوره به بعد نقش مهمی در سیاست خارجی قدرت‌های بزرگ ایفا کرد. به عبارتی تحولات صورت گرفته حاوی یک پیام مهم برای همه جهانیان و کشورهای ابرقدرت بود، دیگر دوره هژمونی و تسلط یک قدرت بر همه جهان به سرآمده بود و باید در مناطق قدرت‌نمایی کرد. به همین دلیل نظم منطقه‌ای در ادبیات روابط بین‌الملل وارد شد و کم‌کم جا باز کرد؛ بنابراین در حال حاضر برای استراتژیست‌ها و سیاست‌گذاران در کنار شناسایی و تشخیص نظم بین‌الملل، نظم منطقه‌ای نیز مهم است. بازیگران بین‌الملل باید مناطق را شناخته و نظم حاکم بر آن مناطق را نیز تشخیص دهند (هوالا^۲ و همکاران، ۲۰۱۶).

بعد از خاتمه‌ی جنگ سرد مفهوم امنیت متحول شد و ادبیات امنیتی کلاسیک پاسخگوی تحولات نوین نیست. در این دوره شاهد تحول در اصول زیربنایی سیستم هستیم. موضوعات روابط بین‌الملل با تغییر و تحول مواجه می‌شود. دیگر موضوعات نظامی در صدر موضوعات نیست، بلکه در کنار موضوعات نظامی موضوعات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ارتباطی نیز مطرح است. هیچگونه سلسله مراتبی نیز بین موضوعات وجود ندارد؛ بنابراین جهان بعد از جنگ سرد شاهد دو تحول اساسی است: یکی، تحول در موضوعات روابط بین‌الملل و دیگری نبود سلسله مراتب در موضوعات و مهم بودن همه موضوعات در کنار یکدیگر به صورت افقی (ماسون^۳، ۲۰۱۶). در این راستا تنوع در موضوعات در حوزه بین‌الملل منجر به تنوع و گسترش امنیت در سیستم بین‌الملل می‌شود. بنابراین دنیای بعد از جنگ سرد در حوزه امنیتی گسترش می‌یابد. سخن راندن از امنیت نظامی به تنهایی کافی نیست. به عبارتی بازیگران روابط بین‌الملل با انواعی از امنیت اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، نظامی، انسانی، محیطی، روانی و غیره مواجه‌اند و همه این موارد نیز برای سیاستگذاری مهم است. مبحث دیگری که در حوزه امنیت در وضعیت پیچیدگی مطرح است امنیت شبکه‌ای است. در امنیت شبکه‌ای نوعی ارتباط بین تمامی موضوعات روابط بین‌الملل وجود دارد (فیلیپس^۴، ۲۰۱۶). با بروز پیچیدگی در منطقه خاورمیانه تهدیدات کلاسیک و سنتی نیز جای خود را به تهدیدات نوین و پیچیده دادند و نظم امنیتی کلاسیک نیز با نظم امنیتی غیرخطی و پیچیده جایگزین شد. پیچیدگی و تداخل کارکردی بازیگران، راهبردهای امنیتی نوینی را برای پاسخ به تهدیدات در خاورمیانه طلب می‌کند. بر همین اساس در نظم امنیتی جدید، موازنه قوای سنتی و کلاسیک با موازنه قوای نامتقارن و هوشمند جایگزین شدند. از این رو در وضعیت پیچیدگی حاکم بر خاورمیانه پایگاه‌سازی یکی از ابزارهای دستیابی به اهداف امنیتی از سوی قدرت‌های بزرگ، به ویژه هژمون است.

1. Buzan

2. Hwalla

3. Mason

4. Phillips

خاور میانه

منطقه ای است که سرزمین های میان دریای مدیترانه و خلیج فارس را شامل میشود. بسیاری از تعاریف خاور میانه - چه در کتابهای مرجع و چه در اصطلاح عامیانه - آن را ناحیه ای در جنوب غرب ی آسیا و در برگیرنده کشورهای بین ایران و مصر معرفی میکنند. واژه خاور میانه یک اصطلاح استعماری اروپامحور بوده و از همین رو مورد انتقاد برخی صاحب نظران واقع شده است. این منطقه تنها از دید کشورهای اروپای غربی - که زمانی از استعمارگران بزرگ بوده اند - در مشرق قرار دارد، در حالی که همین منطقه برای یک هندی، منطقه ای غربی بوده و برای یک روسی در جنوب واقع شده است. واژه هایی همچون خاور نزدیک و خاور دور یا آسیای میانه نیز دارای منشأ استعماری ند، بنابراین کاربرد واژه منطقه جنوب غرب آسیا به جای خاور میانه دارای واقعیت جغرافیایی است. امروزه محتوای سیاسی خاور میانه از محتوای جغرافیایی آن پیشی گرفته است. برای خاور میانه خصوصیات ذکر کرده اند که در ذیل به برخی از آنها اشاره می شود:

- ۱- خاور میانه یک منطقه جغرافیایی و اعتقادی یکپارچه است
- ۲- در سیاست های جهانی و به مثابه یک کل مجموعه امنیتی است.
- ۳- این منطقه اساساً محل ظهور ادیان و تمدنهای بزرگ بشری، مانند اسلام، مسیحیت، یهودیت، ایران، مصر و است، بنابراین رسوبات آن تمدنها و ادیان در این منطقه همچنان پابرجاست.
- ۴- خاور میانه محل تجمع قومیت های مختلف ی مانند عرب، فارس، ترکمن، کرد، ترک، آشوری و ... است که این موزاییک بندی قومی خطوط تنش تولید می کند (سلامی، ۱۳۸۰: ۲۰).

پیشینه تحقیق

موسوی و همکاران (۱۳۹۸)، در مقاله ای تحت عنوان «بررسی جایگاه عربستان سعودی در سیاست خارجی ترامپ» بیان داشتند که، ماهیت روابط آمریکا و عربستان سعودی راهبردی و سابقه ی آن به اوایل دهه ۱۹۳۰ م برمی گردد. اساس این رابطه مبتنی بر معادله نفت در برابر امنیت بوده است. این رابطه با افت وخیز و چالش های محدودی ادامه داشته تا برهه ی به قدرت رسیدن ترامپ در آمریکا و تلاقی آن با نسل جدید سیاست ورزان (محمد بن سلمان) عربستانی که باعث تحول در نوع رابطه و رویکرد طرفین شده است. بعد از آن عربستان در منطقه خاور میانه فعال شده و رویکرد تهاجمی دنبال کرده است. این پژوهش درصدد است تا جایگاه عربستان در سیاست خارجی آمریکا را با گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه ای مورد بررسی قرار دهد. رویکرد ترامپ دو مرحله داشته است. قبل از ریاست جمهوری و بعد از ریاست جمهوری. نتایج پژوهش حاکی از آن است که آمریکا در تلاش است در قالب سیاست «موازنه تهدید» و باهدف کاستن از هزینه های اقتصادی و راهبردی و با سیاست «موازنه از راه دور» با مساعدت عربستان و کشورهای همسو، اهداف منطقه ای خود را تأمین کند. در این پژوهش، نظم منطقه ای جدید مورد بررسی قرار نگرفته است و به عربستان به عنوان یک کشور در خدمت سیاست های آمریکا نگاه شده است.

علیشاهی و فروزان (۱۳۹۹)، در مقاله ای تحت عنوان «سیاست خارجی ترامپ در قبال ایران پسدادش؛ از تحریم تا ترور ایران» نتیجه گیری کرده اند که، «ترامپ به زمان مرور برار مواجه شدن با واقعیتها در داخل و خارج آمریکا در صدد سوق دادن بیشتر سیاست خارجی این کشور به سمت عمل گرایی و واقع گرایی است. در این پژوهش به جنبه های مهم و راهبردی ارتباط میان آمریکا و عربستان اشاره نشده است در حالی که از نظر ترامپ اعراب نقش مهمی را در جلوگیری از قدرت ایران داشتند.

یوسفی و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهش خود به نام «مؤلفه های سیاست خارجی ترامپ در خاور میانه، بیان داشتند که تغییر و تدویم در سیاست خاور میانه ای آمریکا در قرن ۲۱ پس از حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، سرانجام پس از یک دهه فقدان چارچوب منسجم جایگزین برای استراتژی سد نفوذ شوروی، سبب شد که استراتژی جهانی آمریکا تحت عنوان مبارزه با تروریسم مدون گردید و مبنای تئوریک و عملیاتی سیاست های آمریکا در گستره جهانی قرار گرفت. این استراتژی بیانگر رویکرد نظامی محور و تهاجمی بود و تأکید بر بکارگیری قدرت نظامی در چارچوب اولویتهای و ارزشهای آمریکایی داشتند. با روی کار آمدن اوباما، لیبرال های بین الملل گرا در ارکان تصمیم گیری قرار گرفتند. و واکنشی به استقرار نیروی نظامی برای پیشبرد سیاست های آمریکا داشتند. با صحنه آمدن داعش به دنبال خروج نیروهای آمریکایی از عراق، به قدرت رسیدن گروه های افراطی به دنبال سقوط معمر قذافی به

وسیله آمریکا در لیبی و شاید مهمتر از همه، جنگ در سوریه، چرخش در سیاست خارجی آمریکا را مشروعیت عملیاتی و توجیه تئوریک اعطا کرد. دونالد ترامپ بشدت در تعارض با ارزش‌های نومحافظه کار است، چرا که هزینه‌های مادی و اشاعه دموکراسی را که محوریت حیاتبخش سیاست آنان بود، با توجه به پیامدهای آن برای آمریکا، سودآور محاسبه نمی‌کند. این پژوهش به جنبه‌ی قابل توجهی از سیاست خارجی آمریکا اشاره می‌کند که سود و زیان است. اما در این پژوهش به رابطه‌ی عربستان و آمریکا و میزان سودآور بودن یا نبودن ارتباط تا این سطح، نمی‌پردازد.

کریمی و رستمی (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان «تبیین عوامل واگرایی در روابط ایالات متحده آمریکا و عربستان سعودی ۲۰۱۶-۲۰۱۰» فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست، سال ششم، شماره ۳۲، زمستان ۱۳۹۶، شماره پیاپی ۵۳، معتقدند که طی سال‌های اخیر تحولات عمده‌ای در منطقه خاورمیانه مشاهده شده است که علاوه بر ابعاد بین‌المللی، اتحادهای منطقه‌ای را نیز تحت تاثیر قرار داده است. اتحاد عربستان سعودی و ایالات متحده آمریکا یکی از این اتحادها است که بر اثر تحولات جدید وجه اختلافی آن آشکار شده است. به علاوه اتهامات علیه عربستان سعودی در حوادث یازده سپتامبر متغیری با ابعاد بین‌المللی است که بعدها با بازگشایی پرونده و بررسی مجدد در کنگره آمریکا به عنوان متغیر تشدید کننده تنش بین دو کشور عمل کرده است. در این پژوهش تلاش شد که این موضوع مورد بررسی قرار گیرد که سیاست‌های ایالات متحده در قبال تحولات ذکر شده که منشا آن‌ها در منطقه خاورمیانه است، چه تأثیری بر روابط این کشور و عربستان سعودی گذاشته است؟ فرضیه این پژوهش این است که سیاست‌های ایالات متحده آمریکا در قبال تحولات و پویایی‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای مرتبط با خاورمیانه منجر به واگرایی در روابط عربستان و آمریکا بین سالهای ۲۰۱۶-۲۰۱۰ شده است و جنبه‌های اختلاف‌آمیز و تنش‌زای آن را مشخص کرده است. این پژوهش ادامه‌ی روابط آمریکا و عربستان را اختلاف‌آمیز دانسته است در حالی که در پژوهش ما نشان داده خواهد شد که اگر عربستان نتوانست نقش اول را در منطقه به عهده گیرد به دلیل اختلاف با آمریکا نبود بلکه عربستان، اساساً تا این اندازه قدرت ندارد که چنین نقشی را در منطقه داشته باشد.

باقری دولت‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان «بحران یمن: بررسی زمینه‌ها و اهداف مداخلات خارجی عربستان و آمریکا» فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست، سال پنجم، شماره ۱۸، پاییز ۱۳۹۵، شماره پیاپی ۴۸؛ بر این نظرند که بحران یمن صرفاً ناشی از نقش‌آفرینی بازیگران داخلی نیست، بلکه ناشی از نقش‌آفرینی بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای همانند عربستان سعودی، شورای همکاری خلیج فارس، آمریکا و اسرائیل است که در روند شکل‌گیری بحران یمن و تشدید آن نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کرده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد کارگزاران سیاست آمریکا معتقدند که با درگیر ساختن ایران در عرصه منطقه‌ای و مناطقی که عمق استراتژیک پایگاه اجتماعی و سیاسی ایران محسوب می‌شوند، فرسایش قدرت و توان منطقه‌ای و سیاسی ایران و محور مقاومت را به وجود خواهد آورد. پرسش اصلی آن است که عوامل اصلی شکل‌گیری بحران یمن و نقش بازیگران داخلی و خارجی به ویژه آمریکا و عربستان سعودی در بحران یمن چیست. روش پژوهش اسنادی است. چارچوب نظری پژوهش حاضر معطوف به بهره‌گیری از نظریه جان فوران (چرایی ناکامی انقلابها و توازن منطقه‌ای در نظام‌های ناهمگون در محیط‌های راهبردی آشوبساز است) است. این پژوهش به صورت خاص، یمن را مورد مطالعه قرار داده است در حالی که در پژوهش ما نقش اتحاد آمریکا و عربستان بر سیاست‌های ایران در قبال جبهه‌ی مقاومت (سوریه، لبنان، عراق و یمن) مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

قیاسوندی و ترکاشوند (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان «آمریکا، جنگ‌های نیابتی و امنیت خاورمیانه» فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام؛ معتقدند که تحولات بعد از ۱۱ سپتامبر دیدگاه بدبینانه نسبت به خاورمیانه را تأیید می‌کند، زیرا برخلاف انتظار خوشبینان پایان جنگ سرد و فروپاشی نظام دوقطبی به معنای ایجاد صلح منطقه‌ای نبوده است یکی از دلایل این بی‌ثباتی و منازعه منطقه‌ای نیز حضور و مداخله مستقیم و غیرمستقیم ایالات متحده آمریکا است، یکی از مناطقی که در کانون این مداخلات قرار دارد منطقه خاورمیانه می‌باشد چراکه ترس از دست دادن متحدان منطقه‌ای و شکل‌گیری گفتمان غالب مقاومت و استقلال به دلیل انقلاب‌های عربی سبب شد که این کشور به جای حضور مستقیم و فعال به صورت غیرمستقیم از طریق جنگ‌های نیابتی در سوریه، یمن و عراق به دنبال تأمین منافع خود و ادامه حضورش در خاورمیانه باشد بنابراین از آنجا که جنگ‌های نیابتی خود عاملی

مهم جهت بازتعریف نظم نوین منطقه می‌باشند. لذا استدلال اصلی این پژوهش واکاوی سیاست خارجی آمریکا در ایجاد جنگهای نیابتی به بعد و تأثیر آن بر امنیت منطقه خاورمیانه است. سؤالی که در این پژوهش مطرح شد، این است که سیاست خارجی آمریکا چه نقشی در ایجاد جنگهای نیابتی و تأثیر آن بر امنیت منطقه غرب آسیا دارد؟ در پاسخ به این سؤال گفته شد که سیاست خارجی آمریکا در ایجاد جنگهای نیابتی تلاش برای نهادینه کردن نوعی موازنه فرو ملی در غرب آسیا بوده است. این پژوهش به مسالهی جنگ و سیاستهای آمریکا پرداخته است در حالی که به تأثیرگذاری آمریکا در نظم منطقه‌ای جدید اشاره‌ای نمی‌کند.

امیر ساجدی (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان «سیاست خاورمیانه‌ای ترامپ؛ مطالعه موردی بحران سوریه و حمله موشکی آمریکا» فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل، سال دهم، شماره ۴۰، زمستان؛ معتقدند که سیاست خاورمیانه‌ای آمریکا در دوره یک ساله ترامپ باعث انتقاد زیادی شده است. سیاستهای نژادپرستانه، خارج کردن آمریکا از پیمان پاریس، حمله موشکی به پایگاه هوایی سوریه، تهدید به خارج شدن از برجام، انتقال سفارت آمریکا به بیت‌المقدس و غیره همگی نشان از سیاست خارجی متفاوت ترامپ با سلفش (اوباما) دارد. بخشی از سیاست خارجی ترامپ، ناشی از رفتار غیر معمول شخصیتی وی می‌باشد. بحران سوریه و نقش قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای (به خصوص آمریکا) در آن باعث گردیده تا این بحران به یکی از طولانی‌ترین و پیچیده‌ترین بحرانهای ناحیه خاورمیانه تبدیل و پایان یافتن آن با مشکل مواجه گردد. با گذشت شش سال از شروع ناآرامی‌ها در سوریه و عدم دستیابی به یک پیروزی قاطع از جانب هر یک از طرفین، نگاه‌ها به تدریج به سمت مذاکرات سوق داده شد. هرچند گفتگوها به موفقیت نینجامید ولی برای طرفین درگیر، امید مذاکرات بیشتر برای حل بحران از دست نرفته بود. حمله شیمیایی در خان شیخون و متعاقب آن تصمیم یک جانبه دولت ترامپ در بمباران موشکی پایگاه هوایی الشعیرات و حمایت از کردهای سوریه برای ایجاد یک منطقه امن باعث گردید تا گروههای مسلح مبارز به حمایت نظامی آمریکا امیدوارتر و تمایل کمتری به گفتگوی صلح نشان دهند. پرسش اصلی در مقاله حاضر این است که چرا دولت جدید آمریکا در بحران سوریه تغییر تاکتیک داد؟ در پاسخ سؤال فرضیه اینگونه مطرح است که زندگی سیاستمداران، تحصیلات، سوابق سیاسی، تجارب تعیین‌کننده زندگی اجتماعی و سلامت جسم و روان آنها در تصمیم‌های شخصی و گروهی آنها مؤثر می‌باشد. ترامپ با تغییر مواضع خود سعی می‌نماید تا با افزایش نفوذ اقتصادی و همزمان با تهدید نظامی در خاورمیانه دوران یک‌تازی آمریکا را در برخی از مناطق آشفته جهان مانند ناحیه خاورمیانه مجدداً احیا کند. این پژوهش به نقش آمریکا در سوریه پرداخته است و کمتر به نقش عربستان به عنوان نیروی نیابتی آمریکا پرداخته است.

کاتولیس^۱ (۲۰۲۱) در مقاله خود با نام «به دنبال تعادل جدیدی برای سیاست‌های ایالات متحده در خاورمیانه است» گزارش می‌دهد که امنیت در خاورمیانه محصول تعامل میان قدرت‌هایی مانند ایران، عربستان سعودی و ترکیه است؛ با این حال حضور ایران، امنیت اسرائیل را به مخاطره خواهد انداخت. در این پژوهش، بیشتر راهکارهایی در جهت تامین امنیت خاورمیانه پیشنهاد شده است در حالی که در پژوهش ما امنیت خاورمیانه به تفصیل مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

الرشید^۲ (۲۰۲۱) در مقاله‌ی خود با موضوع «روابط ایالات متحده و عربستان» عنوان کرد آمریکا چندان مایل به تحریم عربستان نیست. این اتفاق در دوره‌ی ترامپ نیفتاد تا کنون نیز رخ نداده است با این حال احتمالاً برای حفظ ظاهر، چند مقام برجسته‌ی عربستان سعودی تحریم شدند و سخت‌گیری در این مساله تأثیر بسیار زیادی بر روابط عربستان و آمریکا می‌گذاشت. در این پژوهش بیشتر به حمایت ضمنی آمریکا از نقض حقوق بشر در عربستان پرداخته شده است.

الریچسن^۳ (۲۰۲۱) در پژوهش خود با موضوع «رابطه آمریکا و عربستان ۲۰ سال پس از ۱۱ سپتامبر» به اختلافات میان عربستان و آمریکا اشاره کرد و نوشت این که آمریکا اجازه داد حسنی مبارک به راحتی از قدرت کنار برود نشان دهنده‌ی تمایل دولت آمریکا از حمایت از نیروهای اسلام‌گرایی است که عربستان وجودشان را تهدید می‌شمرد. از سوی دیگر وارد گفت و گو شدن با ایران در برجام نیز به نوعی نارضایتی عربستان را در پی دارد زیرا از نظر عربستان، قدرت‌گیری مجدد ایران در منطقه باعث

^۱. Katulis

^۲. Al-rashid

^۳. Ulrichsen

تحول بزرگ در چینش نیروهای حامی او خواهد بود. در این پژوهش، ایران نیز به عنوان یک رقیب بین‌المللی برای عربستان مورد بررسی قرار گرفت اما نکته‌ی مهم این بود که از نظر نویسنده میان آمریکا و عربستان در جاهایی نیز اختلاف زیاد است. بوره‌آ^۱ (۲۰۲۰) در پژوهش خود با موضوع «روابط آمریکا با عربستان» گزارش داد سعودی‌ها در تامین تسلیحات نظامی همکاری گسترده‌ای با آمریکا داشتند و هدف آن‌ها برقراری نظم در خاورمیانه بوده است. آن‌ها از نیروهای آمریکایی در زمینه حقوق درگیری‌های مسلحانه (LOAC)، روش‌های هدف قرار دادن هوا به زمین و بهترین شیوه‌ها برای کاهش خطر تلفات غیرنظامیان آموزش دیده و خواهند گرفت. آموزش‌های دوجانبه و چندجانبه آینده به منظور افزایش درک نیروهای امنیتی عربستان در زمینه شناسایی، هدف قرار دادن و درگیر شدن اهداف صحیح و در عین حال به حداقل رساندن خسارات جانبی و تلفات غیرنظامی طراحی شده است. در این پژوهش بیشتر به نقش آمریکا در توسعه‌ی تسلیحات نظامی عربستان اشاره شده است در حالی که به نقش این ادوات جنگی در تامین امنیت خاورمیانه که مورد توافق آمریکا و عربستان باشد اشاره‌ای نشده است.

روش پژوهش

در این مقاله از روش توصیفی - تحلیلی جهت انجام تحقیق استفاده شده است و از منابع کتابخانه‌ای و اسناد نیز بهره گرفته شده است.

یافته‌های تحقیق

تاریخ روابط آمریکا و عربستان در دوران ترامپ و نظم امنیتی منطقه

سیاست خارجی آمریکا و عربستان

در این بخش در مورد شاخص‌های سیاست خارجی آمریکا و عربستان توضیحاتی ارائه خواهد شد زیرا درک رفتار دو کشور بدون در نظر گرفتن این شاخص‌ها امکان‌پذیر نخواهد بود. در خاورمیانه قدرت به گونه‌ای تقسیم شده است که هیچ کشوری نخواهد توانست ژاندارم منطقه و امر اصلی باشد؛ تنها چیزی که چنین تعادلی را برهم می‌زند حضور یک قدرت خارجی در منطقه است. آمریکا با حمایت‌های خود در دوران ترامپ از عربستان تلاش کرد قدرتی مطیع در منطقه ایجاد کند از سوی دیگر روسیه و چین با حمایت از ایران تلاش کردند برنامه‌های آمریکا را به هم بریزند. درک چنین رفتارهایی باید در قالب فهم شاخص‌های سیاست خارجی آمریکا صورت گیرد که در ادامه به این موضوع پرداخته خواهد شد.

نظم امنیتی ایجادشده بوسیله‌ی آمریکا-عربستان در دوران ترامپ

ایالات متحده پس از جنگ جهانی دوم، به دلیل جایگاه ژئوپلیتیک و نیز اهمیت ژئواستراتژیک منطقه خاورمیانه، قواعد و توزیع قدرت منطقه‌ای و بین‌الملل را متحول ساخت. در این مقطع آمریکا در تعریف نظم جدید، منطقه خاورمیانه را بخشی از حوزه امنیتی و تأمین‌کننده منافع حیاتی خود قرارداد. به عنوان مثال اهمیت ژئواستراتژیک منطقه فلسطین که پیونددهنده شرق و غرب و حلقه اتصال سه قاره اروپا، آسیا و آفریقا و نیز به عنوان پایگاهی به منظور کنترل بر کانال سوئز، اقیانوس هند، (اتحاد جماهیر شوروی) و نیز چاه‌های نفت منطقه حساس خاورمیانه محسوب می‌شود، توجه ایالات متحده را به خود جلب نمود (جعفری، ۱۳۹۱). از این رو تأسیس دولت اسرائیل و حمایت آمریکا از این دولت بر اساس فهم و مصلحت سیاست‌گذاران، روسای جمهور و نخبگان سیاست خارجی این کشور آغاز شد. ترامپ به این سیاست بسیار متعهد و وفادار بود و تلاش کرد نظم امنیتی منطقه را به گونه‌ای برقرار کند که امنیت اسرائیل تضمین شود.

سیاست‌های اعلام شده از سوی دونالد ترامپ و راهبرد دولت وی نشان از نوعی برتری جویی و استیلای آمریکا در جامعه بین‌المللی داشت و تلاش می‌کرد تا در قالب شعارهایی مبنی بر بازگشت اقتدار از دست رفته آمریکا و تضمین امنیت این کشور

^۱. Bureau

راهبردهای خود را در خاورمیانه نشان دهد. البته وی بارها در کمپین انتخاباتی خود مدعی شده بود که خاورمیانه نقشی در سیاست خارجی وی نخواهد داشت و تنها مسأله‌ی مبارزه با تروریسم است که در راستای آن تلاش خواهد کرد (اسدی، ۱۳۹۶).

پس از پایان جنگ سرد روابط آمریکا و عربستان افزوده شد. جنگ آمریکا با عراق هنگام اشغال کویت و ادامه مشکل فلسطین و اسرائیل، تاکید بیشتر آمریکا بر توسعه دموکراسی و نابودی کمونیسم که توجیهی برای حمایت از عربستان بود باعث شد شکاف میان این دو کشور بیشتر شود (بابایی، ۱۳۹۷). مهمترین چالش در رابطه عربستان و آمریکا حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ بود زیرا این منطقه باعث شد که سیاست امنیتی آمریکا بیش از گذشته سخت گیرانه باشد و عربستان نیز در این ماجرا درگیر شد زیرا نقش غیر مستقیم در عملیات تروریستی ۱۱ سپتامبر به این کشور نسبت داده شد.

با این حال باید توجه داشت که در سال‌های گذشته بویژه با روی کار آمدن ترامپ، کلیدی ترین محور رابطه آمریکا عربستان در این مسئله است که آمریکا در خلیج فارس یک سیستم امنیتی تک قطبی ایجاد کند. با این حال ترامپ با چشم‌پوشی از فساد سیاسی، وضعیت ناگوار حقوق بشر، فقدان دموکراسی و بحران مشروعیت در کشورهایی مانند عربستان، خود را به حمایت از کشورهای دوست اما مستبد و فاسد در برابر هرگونه زیاده‌خواهی و توسعه‌طلبی متعهد کرد تا بار دیگر در غیاب رقیبی قدرتمند و ایدئولوژیک، هژمونی و سلطه خود را بر منطقه عینیت بخشد. در حقیقت رفتار آمریکا در دوران ترامپ بیانگر ایجاد نظامی است که در آن یک ابرقدرت وجود دارد، دیگر کشورهای قدرتمند در سلسله مراتب بعدی می‌ایستند و رهبری در آن فقط از آن و شایسته آمریکا است.

ویژگی مهمی که در دوران ترامپ در سیاست خارجی آمریکا در خاور میانه مشاهده می‌شود بر هم زدن نظم گذشته و ایجاد یک نظم جدید به رهبری عربستان در خاورمیانه بود. تا پیش از ترامپ، آن چه نظم منطقه را برقرار کرده بود، توازن قدرت‌ها بود به عبارت دیگر کشورها تقریباً هم‌تراز با کدیگر دارای قدرت بودند و با وجود اختلاف در منافع و مذهب (شیعه-سنی) پس از جنگ کویت و عراق، نوعی نظم در منطقه حاکم شده بود. ترامپ تلاش کرد تا با استفاده از یک نیروی نیابتی در منطقه به جنگ با ایران بپردازد و ایران را با زور به کشوری مطیع تبدیل کند. در این میان، عربستان نقش بازوی آمریکا را ایفا کرد و بویژه با کنترل بر بازار نفت و تحریم‌هایی که ایران در حوزه‌ی فروش نفت داشت با آمریکا همکاری گسترده‌ای نمود.

سیاست خارجی عربستان

در سال ۱۹۵۳ ملک عبدالعزیز بنیانگذار عربستان درگذشت و فرزند ارشد او یعنی «سعود» پادشاه عربستان شد. در دوران سعود نیز همان فاکتورهای سیاست خارجی پدرش ادامه یافت و تغییر جدیدی در رفتار منطقه‌ای عربستان به وجود نیامد. چنانچه دوران زمامداری سعود بن عبدالعزیز را نادیده بگیریم، باید گفت که سیاست خارجی عربستان در دوره ملک فیصل که در سال ۱۹۶۳ برادر بزرگ خود را از حکومت خلع کرد و به جای وی نشست، شکل و صورت تازه‌ای به خود گرفت و از نقطه نظر تحرکات و فعالیت‌های منطقه‌ای در بستر جدیدی جریان یافت. در واقع، مسائل تازه‌ای در منطقه خاورمیانه ظهور یافتند و اوضاع داخلی عربستان نیز در شکل‌دهی یک سیاست خارجی فعال مؤثر افتاد. روی کار آمدن رژیم‌های تندرو در کشورهای همسایه عربستان نظیر عراق و یمن و نیز حضور سربازان مصری در خاک یمن شمالی به منظور پشتیبانی از جمهوری خواهان در مقابل سلطنت طلبان، فیصل را به دنبال یک دیپلماسی فعال واداشت. فیصل که از موقعیتی مستحکم در چارچوب حاکمیت سیاسی قبیله‌ای عربستان برخوردار بود، با بهره‌گیری از ابزارها و و اهرم‌های مختلف توانست نفوذ و حضور ریاض در معادلات خاورمیانه را تقویت و تثبیت نماید. (زراعت پیشه، ۱۳۸۴: ۲۲۲) سیاست خارجی عربستان نشان می‌دهد که زمامداران این کشور به دنبال آن هستند تا با ارائه ظاهری اسلامی از خود، رهبری جهان اسلام را به دست بگیرند. سعودی‌ها مدعی‌اند که این کشور دارای علائق ایدئولوژیکی برای نشر اسلام و دفاع از آن با اتخاذ روش‌های غیرانقلابی در جهان است. لذا جمع این صفت - حفظ طبیعت رژیم سیاسی و ادعای رسالت نشر جهانی اسلام - دو هدف اساسی سیاست خارجی عربستان بوده و هرگونه تحرکات سیاست خارجی سعودی‌ها بر روی این دو موضوع استوار است (مسعودنیا، فروزان و عالیشاهی، ۱۳۹۶).

از این رو می‌توان ادعان داشت که هدف اولیه سیاست خارجی عربستان گسترش نفوذ این کشور در کشورهای اسلامی و به دست گرفتن نقش رهبری آنها می‌باشد. اعمال نفوذ در کشورهای عربی و تحکیم جایگاه سیاسی خود در میان این دسته از کشورها به ویژه همسایگان، رویه‌ی دیگر سیاست خارجی ریاض محسوب می‌شود، چراکه عربستان سعودی به عنوان جزئی از جهان عرب

از نظر سیاسی و ژئوپلیتیکی خود را به آن وابسته می‌داند. همچنین نزدیکی و هم‌مرز بودن با کشورهای عربی خلیج فارس از نظر امنیتی و حفظ رژیم‌های سیاسی کشورهای مزبور مورد توجه این کشور قرار دارد. به علاوه وابستگی به مجموعه کشورهای اسلامی رکن اساسی سیاست خارجی عربستان سعودی را تشکیل می‌دهند.

سیاست خارجی عربستان سعودی در دوره پادشاهی ملک سلمان (ترامپ)

با مرگ ملک عبدالله و انتخاب سلمان بن عبدالعزيز به جانشینی وی، صحنه سیاسی عربستان سعودی با تغییر و تحولات بی‌سابقه‌ای همراه گردید. در کمتر از ۱۰۰ روز از آغاز حکمرانی آخرین فرزند عبدالعزيز بر عربستان (پس از کنار زدن مقرر از مقام ولیعهدی)، این کشور با دو موج گسترده عزل و نصب در میان مقامات ارشد و عالی‌رتبه خود روبه‌رو گردید. صدور ۶۵ فرمان سلطنتی در طول ۹۷ روز نخست زعامت ملک سلمان، بیش از هر چیز موید تلاش‌های وی به منظور تثبیت پادشاهی در خاندان خویش و همچنین ورود نسل جوان‌تری از نخبگان در راس نهادها و تشکیلات سیاسی-اداری کشور بوده است. در این میان به نظر می‌رسد جابجایی در راس دستگاه دیپلماسی سعودی در ۲۹ آوریل ۲۰۱۵، بیش از هر چیز نشانگر تغییراتی در جهت‌گیری‌های آتی دستگاه دیپلماسی عربستان است. با جایگزینی عادل الجبیر به سمت وزیر خارجه و به عنوان جانشین پرسابقه‌ترین وزیر خارجه جهان (سعود الفیصل) و انتصاب محمد بن نایف و محمد بن سلمان به مقام ولی عهدی و جانشین ولی عهدی، انتظار می‌رود سیاست خارجی سعودی نیز در مواجهه با محیط بحران‌زده خاورمیانه و چالش‌های پیش روی نظام بین‌الملل، با تغییر و تحولاتی چشمگیر همراه گردد (رضایی^۱، ۲۰۱۵: ۱).

هدف اصلی سیاست خارجی عربستان پس از سال ۲۰۱۵ در حوزه پیرامونی یا شبه جزیره عربی که شامل کشورهای خلیج فارس و یمن است را می‌توان ایجاد نظم هژمونیک یا برتری جویی سخت دانست. شبه جزیره عربی شامل حوزه خلیج فارس و یمن مهمترین حوزه امنیتی و سیاست خارجی عربستان در طول دهه‌های متمادی بوده است در دوره ملک سلمان مورد توجه بیشتری قرار گرفته است. در واقع عربستان با توجه به مؤلفه‌هایی مانند مجاورت جغرافیایی، پیوندهای فرهنگی-اجتماعی و تشابه نظام‌های سیاسی و اقتصادی و دغدغه‌های امنیتی مشترک اهمیت بالایی برای محیط پیرامونی خود در شبه جزیره عربی قائل است. بر این اساس عربستان از سال ۲۰۱۵ به بعد تلاش دارد تا در این حوزه به برتری کامل دست یافته و از حضور نقش آفرینی سایر بازیگران از جمله جمهوری اسلامی ایران در این حوزه ممانعت کند. ضمن اینکه کنترل و مدیریت روندهای کلان سیاسی و امنیتی این حوزه نیز به شکل جدی مورد توجه ریاض قرار دارد. تأسیس شورای همکاری خلیج فارس نخستین تلاش مهم عربستان در شکل‌دهی به نظم هژمونیک در محیط پیرامونی خود بوده است. لذا ریاض سعی کرده با تبدیل این شورا به عنوان ساختاری برای مدیریت تحولات خلیج فارس و تثبیت تسلط و کنترل خود بر کشورهای عضو این شورا به نظام هژمونیک خود در این حوزه شکل دهد. ضمن اینکه رهبران سیاسی عربستان سعی کرده‌اند با سیاست‌های متنوعی مانند کنترل حکومت و خرید وفاداری رهبران قبایل به تضمین کنترل و تسلط خود در حوزه یمن نیز مبادرت نماید. اما نکته مهم در رفتارهای سیاست خارجی عربستان در یک دهه اخیر به ویژه پس از روی کار آمدن ملک سلمان در سال ۲۰۱۵ این است که ریاض برای تثبیت برتری خود در محیط پیرامونی صرفاً به سیاست‌های سنتی گذشته اکتفا نکرده و رویکردهای سختگیرانه را در این خصوص آغاز کرده که می‌توان از آن‌ها به عنوان هژمونی‌گرایی (برتری جویی) سخت یاد کرد (سمیعی اصفهانی و موسوی، ۱۳۹۵).

پیامدهای امنیتی روابط خارجی عربستان سعودی برای منطقه

از نظر عربستان سعودی، رژیم صهیونیستی گزینه مناسبی برای جلوگیری از کاهش نقش ایالات متحده در منطقه و همچنین یک شریک تجاری ثروتمند که دارای اقتصادی با فناوری پیشرفته است که می‌تواند برای موازنه‌سازی قدرت و اقدام علیه جایگاه و نفوذ ایران در منطقه، به آن‌ها کمک شایانی نماید، خواهد بود و عین حال از وابستگی محض عربستان به آمریکا جلوگیری می‌کند (حمزه، ۱۳۹۹).

^۱. Rezaei

همچنین، عربستان به عنوان یک کشور سنی مذهب عرب زبان، قدرت یابی ایران به عنوان حکومتی شیعه در منطقه را در تضاد با امنیت و وحدت کشورهای سنی مذهب منطقه می بیند و همواره از این جانب احساس خطر دارد. از این رو، به برقراری روابط نزدیک با رژیم صهیونیستی به عنوان کشوری قدرتمند در منطقه و بهره مندی از قدرت و حمایت این کشور در مقابله با ایران علاقه مند است. پیدایش سلفی گرایی افراطی به رهبری دولت اسلامی عراق و شام در منطقه نیز، عامل دیگر اضطراب و نگرانی عربستان و تمایل آن به تکیه بر قدرت نظامی رژیم صهیونیستی در منطقه است. از سوی دیگر، به زعم عربستان سعودی، دوستی و همگرایی با رژیم صهیونیستی، به عنوان دوست و متحد ایالات متحده آمریکا، حضور آمریکا در منطقه را نیز افزایش داده و بهره مندی هر چه بیشتر عربستان از حمایت های آمریکا در مقابل ایران را برای این کشور به ارمغان می آورد (امیدرور، ۲۰۱۶: ۲-۱).

از نظر آمریکا و رژیم صهیونیستی نیز، برقراری روابط حسنه با کشورهای عرب خلیج فارس به ویژه عربستان، انزوای جغرافیایی و ژئوپلیتیکی این رژیم را کاهش داده و راهی برای مقابله با فشار فلسطینیان برای مذاکره درباره یک کشور جدید است؛ زیرا حمایت اعراب هم ردیف اصلی این کارزار طولانی مدت بوده است (حمزه، ۱۳۹۹). علاوه بر این، رژیم صهیونیستی، بر اهمیت و موقعیت ارزشمند خلیج فارس به خوبی واقف بوده و آگاه است که منطقه خلیج فارس به لحاظ ژئوپلیتیکی، ژئواستراتژیکی و ژئواکونومیکی، یکی از مهم ترین مناطق دنیاست که به دلیل وجود منابع سرشار انرژی و موقعیت حساس جغرافیایی و سیاسی، نقش و جایگاه مهمی در ساختار امنیت بین الملل داشته و فضای مناسبی را برای ایفای نقش بازیگران فراهم می کند. این منطقه از قرن ها پیش به عنوان یک آبراه مهم تجاری و نظامی از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده است و از دوران باستان به واسطه وجود بندرگاه های مهم و نقش تجارت دریایی اش مورد توجه قدرت های بزرگ بوده است. همان گونه که در قرن سوم قبل از میلاد مسیح، اسکندر مقدونی متوجه موقعیت و اهمیت ویژه جغرافیایی خلیج فارس به عنوان یک پل ارتباطی بین بخش های شرقی و غربی امپراتوری خود شده بود، بنابراین تصمیم گرفت شبه جزیره عربستان را تسخیر کند. همچنین، در وصیت نامه پطر کبیر، امپراتور روسیه تزاری دائم بر لزوم دسترسی به آب های گرم (خلیج فارس و دریای سیاه) به منظور تحقق اهداف آرمانی روسیه برای گسترش قلمرو آن امپراتوری تأکید شده که حاکی از اهمیت این آبراه است.

نقطه اوج اعتراف به جایگاه برتر جهانی خلیج فارس، سخنان آیزن هاور، رئیس جمهور آمریکا در دهه ۱۵ میلادی، می باشد که با اشاره مستقیم به وابستگی شدید اروپا و آمریکا به انرژی خلیج فارس با سخنانی روشن بیان کرد که سقوط خلیج فارس به معنای سقوط اروپا و آمریکا می باشد: «نفت خلیج فارس برای اروپا پیوسته اهمیت بیشتری پیدا کرده است. اقتصاد اروپا در صورت قطع نفت، متلاشی خواهد شد و در نتیجه آن، آمریکا نیز در وضع بسیار دشواری قرار خواهد گرفت». از این روی تسلط بر خلیج فارس به معنای تسلط بر قلب دنیا می باشد. همین موقعیت استراتژیک موجب گردیده است چشم طمع بسیاری از کشورهای بزرگ دنیا به خلیج فارس، مهد تمدن ایرانیان، معطوف گردد (جالینوسی، البرزی و طباطبایی، ۱۳۹۳: ۱۸۴).

این همگرایی که اخیراً به حمایت و پشتیبانی آمریکا و ترامپ بین عربستان سعودی و رژیم صهیونیستی در منطقه رقم خورده، نمودهای عینی متعددی دارد که در ادامه، مورد بحث قرار می گیرد.

حضور آمریکا و رژیم صهیونیستی در آب های خلیج فارس

حضور رژیم صهیونیستی در آب های خلیج فارس، رویای دیرینه این رژیم است که امروزه با رایزنی های ایالات متحده و حمایت و استقبال اعراب منطقه در حال تحقق و تجلی یابی است. آمریکا و کشورهای عرب زبان به ویژه همسایگان جنوبی ایران در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان، طی یک بازی استراتژیک، به دنبال باز کردن پای رژیم صهیونیستی به آب های خلیج فارس هستند. رژیم صهیونیستی نیز، که همچون سایر کشورهای هژمون گرا و استثمار طلب دنیا، به دنبال سوء استفاده از مزایای ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک آب های خلیج فارس و دریای عمان بوده و اهمیت حیاتی این آب ها برای جمهوری اسلامی ایران را به خوبی درک کرده است، با انتشار بیانیه ها و رایزنی های متعدد در صدد تحقق هر چه زودتر این رویای شیرین است.

در این خصوص می توان به اظهارات اسرائیل کاتز، وزیر امور خارجه رژیم صهیونیستی، در روز ۷ اوت ۲۰۱۹ (۱۶ مرداد ۱۳۹۸) در نشست کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی پارلمان این کشور اشاره کرد. وی در توجیه حضور نظامی رژیم صهیونیستی در آب های فرمانطقه ای خود (خلیج فارس)، لزوم مقابله با ایران و تأمین امنیت کشتیرانی در آب های خلیج فارس در برابر تهدیدهای

ایران را بهانه کرده و گفت: «تل آویو بخشی از ائتلاف نظامی به رهبری آمریکا در برابر تهدیدهای ایران در تأمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس) خواهد بود». و از این طریق، آمادگی تل آویو را برای عضویت در ائتلاف نظامی آمریکا برای آن چه تأمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خوانده می‌شود، اعلام کرد.

مایک پمپئو، وزیر امور خارجه آمریکا نیز، در این خصوص و به منظور پرده‌پوشی بر نیت اصلی این کشورها از حضور نظامی رژیم صهیونیستی در آب‌های خلیج فارس، چنین بیان کرد که از ۶۰ کشور جهان برای پیوستن به ناوگان دریایی آمریکا در آب‌های خلیج فارس، دعوت به همکاری به عمل آمده است. در میان کشورهای مهم اروپایی در حال حاضر بریتانیا برای شرکت در این ائتلاف اعلام آمادگی کرده است (یورونیوز فارسی، ۱۳۹۸). دلیل حمایت ایالات متحده از حضور نظامی رژیم صهیونیستی در آب‌های خلیج فارس، علاوه بر کمک به تحقق اهداف هم‌پیمان خود (رژیم صهیونیستی) در منطقه، مواردی چون ایجاد واگرایی بین کشورهای منطقه خلیج فارس، تضعیف اتحادها و ائتلاف‌های درونی این منطقه، ایجاد بدبینی و احساس ناامنی بین کشورهای همسایه در این منطقه و القاء حس نیاز به آمریکا و دولت‌های هم‌پیمان وی به این کشورها در تأمین امنیت ملی خود در منطقه نیز هست. چرا که بنا بر عقیده جالینوسی و همکارانش، با توجه به موقعیت مهم منطقه خلیج فارس، یکی از اهداف مهم ایالات متحده و رژیم صهیونیستی، تسلط و نفوذ بر این منطقه است تا طبق رویکرد رئالیسم تهاجمی قدرت نسبی خود را افزایش دهند و منافع حیاتی‌شان تأمین شود و از آنجا که یکی از راه‌های افزایش قدرت و نفوذ، تضعیف اتحادها و ائتلاف‌ها در بیرون می‌باشد، آمریکا و رژیم صهیونیستی در پی این هستند که با ایجاد واگرایی در بین کشورهای منطقه خلیج فارس، به منافع خود دست یابند (جالینوسی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۸۷).

در واکنش به این بیانات، کشورهای عربی اعلام آمادگی و استقبال کرده و کوشیدند تا حضور رژیم صهیونیستی در آب‌های خلیج فارس را به عنوان نیاز مبرم و ضروری کشورها منطقه جهت تأمین امنیت‌شان در برابر ایران، جلوه دهند. در مقابل، جمهوری اسلامی ایران با این تصمیم به مخالفت برخاست. در این راستا، علیرضا تنگسیری، فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران ایران، با غیرقانونی خواندن حضور رژیم صهیونیستی در خلیج فارس هشدار داد که ورود رژیم صهیونیستی به آب‌های منطقه ممکن است باعث ایجاد جنگ و درگیری شود. وی، روز یکشنبه ۱۱ اوت ۲۰۱۹ (۲۰ مرداد ۱۳۹۸) در گفت‌وگو با شبکه تلویزیونی المیادین تأکید کرد که آمریکا و بریتانیا باید مسئولیت حضور رژیم صهیونیستی در آب‌های خلیج فارس را بر عهده گیرند (یورونیوز فارسی، ۱۳۹۸). وی همچنین اظهار داشت که: «امنیت خلیج فارس از اولویتهای ایران است و معتقدیم که خطوط کشتی‌رانی ایران باید بین‌المللی باقی بماند. آمریکا و انگلیس برای مشروعیت بخشیدن به حضور خود در منطقه خلیج فارس، سناریوهای مختلف در منطقه طراحی می‌کنند. آمریکایی‌ها به نفتکش‌های نزدیک آب‌های ایران حمله می‌کنند و سپس آن را به گردن ایران می‌اندازند و این کشور را متهم می‌کنند».

وی ضمن هشدار درباره هرگونه حضور غیر قانونی در آب‌های خلیج فارس و تنگه هرمز گفت: آمریکا و انگلیس باید مسئولیت حضور رژیم صهیونیستی در آب‌های خلیج فارس را بر عهده بگیرند. ما به عنوان نیروی دریایی سپاه پاسداران، مسئول تأمین امنیت تنگه هرمز و خلیج فارس هستیم و نیازی به حضور بیگانگان نداریم. هرگونه حضور رژیم صهیونیستی در آب‌های خلیج فارس غیر قانونی است، چون ممکن است باعث ایجاد جنگ و درگیری در منطقه شود (اسپوتنیک، ۱۳۹۸).

نمونه‌ای دیگر از عرضه اندام رژیم صهیونیستی در آب‌های خلیج فارس، ورود زیردریایی این کشور به آب‌های خلیج فارس در سال ۲۰۲۰ است. به گزارش روزنامه «تامیز اف رژیم صهیونیستی» در تاریخ ۲۲ دسامبر ۲۰۲۰ (۲ دی ۱۳۹۹)، یک زیردریایی رژیم صهیونیستی با عبور از کانال سوئز به سمت خلیج فارس در حرکت بوده و این اقدام با هدف ارباب ایران انجام شده و قصد دارد تهران را دچار هراس کند. طبق این گزارش زیردریایی رژیم صهیونیستی هنگام عبور از کانال سوئز روی سطح آب آمده است و دولت مصر نیز با عبور این زیردریایی موافقت کرده است. در این گزارش همچنین با تأکید بر اینکه زیردریایی رژیم صهیونیستی با عبور از کانال سوئز قصد ترساندن ایران را دارد، آمده است: «این اقدام در پاسخ به اظهارات مقامات ایرانی در ارتباط با ترور محسن فخری‌زاده، دانشمند هسته‌ای این کشور صورت گرفته است» (خبرگزاری آنا، ۱۳۹۹).

به این ترتیب، فعالیت و تلاش رژیم صهیونیستی برای حضور در خلیج فارس و حمایت اعراب و آمریکا از این اقدام، به روشنی قابل درک است. رژیم صهیونیستی سعی دارد تا با هدایت هوشمندانه و نزدیک‌سازی سیاست خارجی کشورهای عرب زبان حوزه خلیج فارس و خاورمیانه به اهداف ملی و سیاست‌های منطقه‌ای خود در برابر ایران، گسترش همکاری با کشورهای عرب منطقه و چپش قطعات پازل امنیتی این منطقه به سود خود و به ضرر ایران، تسلط و هژمونی خود بر این منطقه ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک را تثبیت سازد و برای این منظور، به دنبال تشکیل ائتلاف با کشورهای عرب زبان منطقه است. زیرا، چنانچه در این زمینه بین رژیم صهیونیستی و اعراب منطقه، قرارداد همکاری یا ائتلافی صورت گیرد، حضور این کشور در آب‌های خلیج فارس، جنبه قانونی و وجهه رسمی می‌یابد.

واگذاری پایگاه‌های نظامی به دولت‌های بیگانه توسط اعراب

از جمله اقدامات رایج در بین قدرت‌های استثمارطلب جهانی برای کسب هژمونی در مناطق مختلف دنیا، ایجاد پایگاه‌های نظامی در آن مناطق است. منطقه خلیج فارس که پیوسته در طول تاریخ، یکی از مناقشه‌برانگیزترین مناطق جهان بوده، محل کشمکش‌ها و قدرت‌نمایی‌های نظامی قدرت‌های بزرگی چون آمریکا، انگلیس، چین و... بوده است. رژیم صهیونیستی نیز، از دیگر هژمون‌گرایان عرصه نظام بین‌الملل است که اخیراً تلاش‌های علنی در زمینه ایجاد پایگاه نظامی در این منطقه نموده است. به گزارش جهان نیوز، یک مقام بلندپایه رژیم صهیونیستی مدعی آمادگی این رژیم برای همکاری در زمینه دفاع موشکی با کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس در آینده شده است که به گفته وی نگرانی‌های مشترکی در خصوص ایران دارند. همچنین، بر اساس گزارش رویترز، موشه باتیل، رئیس سازمان دفاع موشکی وابسته به وزارت جنگ رژیم صهیونیستی، گفته است: «هنوز زمان گام برداشتن در مسیر دستیابی به چنین توافقاتی فرا نرسیده است، و موافقت واشنگتن برای این کار لازم است، با توجه به اینکه توسعه یا تامین مالی سامانه‌های رژیم صهیونیستی با تکنولوژی آمریکایی صورت می‌گیرد». وی در پاسخ به سؤال یکی از خبرنگاران درباره اینکه سامانه‌های رژیم صهیونیستی در اختیار شرکای جدید رژیم صهیونیستی در خلیج فارس قرار خواهد گرفت، پاسخ داد امکان آن چه بسا در آینده وجود دارد.

به این ترتیب، شاهد تلاش‌های گسترده رژیم صهیونیستی در خصوص کسب موافقت رسمی دولت‌های عرب زبان منطقه جهت استفاده از امکانات این کشورها و احداث پایگاه نظامی در قلمرو سرزمینی این کشورها است تا از این طریق، در نزدیک‌ترین حالت ممکن به جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته و جنوب این کشورها در محاصره نظامی خود و هم‌پیمانان عرب زبانش در بیاورد. پیش از این نیز، رژیم صهیونیستی نسبت به احداث پایگاه نظامی در سایر مرزهای جمهوری اسلامی ایران نظیر کشور جمهوری آذربایجان، اقدام نموده است.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی مناسبات سیاسی عربستان و آمریکا و پیامدهای آن بر امنیت منطقه خاورمیانه در آینده انجام شد. در سیاست خارجی، منافع ملی معیار همه چیز است اما منافع ملی یا غیر آن توسط بردارهای سیاست داخلی تعریف می‌شود. از دیدگاه واقع‌گرایی، انحصار بازیگری در عرصه‌ی سیاست بین‌الملل با دولت‌هاست و بازیگران غیر دولتی فاقد نقش برجسته هستند. این رویکرد در تحلیل کشوری مانند عربستان سعودی بسیار با اهمیت است زیرا اساساً در این کشور ساختار نیرومند و منسجمی جدا از دولت وجود ندارد. از این رو وقتی سخن از کنشگری عربستان در عرصه‌ی سیاست بین‌المللی می‌رود به این معناست که دولت تنها تصمیم‌گیرنده در اتخاذ یک رویکرد خارجی در سیاست است بلکه تهاوت‌ترین تصمیم‌گیرنده نیز هست. هیچ منطقه‌ای بهتر از خاورمیانه این را نشان نمی‌دهد، منطقه‌ای که از مدیترانه شرقی تا ایران و عربستان امتداد دارد. اهمیت استراتژیک این منطقه به عنوان محل ملاقات اروپا، آفریقا و آسیا و نقطه کانونی کریدورهای حمل و نقل که اروپا را به اقیانوس هند و اقیانوس آرام متصل می‌کند، بسیار زیاد است.

نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد آمریکا بر خلاف شعارهایی که در رسانه‌ها منتشر می‌شود اساساً به دنبال صلح در خاورمیانه نیست بلکه به دنبال ایجاد نظم جدید در این منطقه است. سیاست‌هایی که این کشور در خاورمیانه در سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ اتخاذ کرد نشان می‌دهد که آمریکا خواهان ایجاد یک دولت قوی و آهنین در خاورمیانه بود که بتواند بقیه‌ی

کشورها را مطیع آن سازد و خود آن نظام نیز به ایالات متحده وفاداری محض داشته باشد. به همین دلیل تلاش نمود تا دیگر قدرت‌هایی مانند ایران را تضعیف کرده و حمایت‌های گسترده‌ای از عربستان انجام دهد. با توجه به نزدیکی روابط میان آمریکا و عربستان بعید به نظر می‌رسد که این کشور بدون چراغ سبز آمریکایی‌ها اقدام به حمله به یمن کرده باشد. در نتیجه می‌توان گفت آن‌چه که مورد نظر ایالات متحده در سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ بود ایجاد مجموعه‌ای از دولت‌های ضعیف اما مطیع بود نه این‌که خاورمیانه به صلح پایدار برسد. از این رو آمریکا از هر جنگی که چنین نظمی را ایجاد کند استقبال می‌کرد.

روابط میان عربستان و آمریکا را می‌توان شامل حوزه‌های اقتصادی و سیاسی دانست. عربستان در سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ تبدیل به کشوری کاملاً مطیع در راستای سیاست‌های آمریکا شده بود. مزاحمت در فروش نفت برای ایران یکی از سیاست‌های خصمانه‌ای بود که عربستان در پیش گرفته بود. ترامپ با عربستان روابط دوستانه‌ای برقرار کرد و توانست سلاح‌های زیادی به عربستان بفروشد. فروش این سلاح‌های مدرن به عربستان نیت آن‌ها مبنی بر این‌که در نظم جدید کدام کشور، مشت‌آهنین آمریکا خواهد بود را نشان می‌دهد. سیاستی که کاملاً با شکست مواجه شد.

عربستان در این سال‌ها تلاش کرد تا از رابطه‌ی تاریخی خود با آمریکا نهایت استفاده را ببرد و از رقیب سنتی خود در منطقه یعنی ایران پیشی بگیرد. از سوی دیگر باید به نوعی تعادل در روابط دورنی و خارجی خود می‌رسید. در حوزه‌ی داخلی عربستان، علمای وهابی یک چالش مهم در روابط آمریکا و عربستان به شمار می‌آمدند. عربستان برای رسیدن به این تعادل، تصمیم گرفت از وزن علمای وهابی بکاهد تا بتواند وزنه را به سمت رابطه با آمریکا سنگین‌تر کند. برای این کار به یک نیروی توانمند نیاز داشت در نتیجه محمد بن سلمان با سیاست‌های اصلاحی تلاش کرد رویکردی را اتخاذ کند تا عربستان در حوزه‌ی بین‌المللی کشوری تلقی شود که تلاش دارد خود را با گفتمان غربی (مانند دموکراسی، حقوق بشر و مبارزه با تروریسم) همسو سازد. از سوی دیگر عربستان نه به صورت مستقیم بلکه با حمایت از کشورهای کوچک عربی حوزه‌ی خلیج فارس تلاش کرد تا با اسرائیل رابطه برقرار کند و اساساً عادی‌سازی رابطه با اسرائیل را پیشه کند. این اقدام یکی از مهمترین اقدامات عربستان برای نزدیکی به آمریکا بود زیرا حمایت از اسرائیل همواره یکی از دکترین‌های سیاست خارجی آمریکاست. یکی دیگر از اقدامات عربستان در این سال‌ها خصومت علنی با ایران بود، به گونه‌ای که جنگ با یمن را می‌توان یکی از اهداف عربستان برای جلوگیری از نفوذ ایران در منطقه دانست. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که عربستان در این برهه تصمیم گرفت از حالت محافظه‌کارانه‌ای که همیشه داشت خارج شده و رابطه‌ی خود با ایران را خصمانه تعریف نماید؛ از این رو در راستای سیاست‌های ایران‌ستیزانه‌ی ترامپ قدم برداشت.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که آمریکا باید بپذیرد تنها تصمیم‌گیرنده در خاورمیانه نیست و عربستان نیز در همسویی عیان با آمریکا اشتباه بسیار فاحشی را مرتکب شد. ایران با حمایت روسیه توانست مانعی محکم در پیاده‌سازی سیاست‌های ترامپ باشد. تحریم‌های گسترده‌ای که علیه ایران اعمال شد به اضافه‌ی جنگ نفتی عربستان با ایران باعث شد ایران نیز برای حفظ مناطق فراسرزمینی که متعلق به خود می‌دانست (مانند سوریه و یمن) دست به کار شود. دخالت‌های توسعه‌طلبانه‌ی آمریکا و حمایت بی‌چون و چرای آن‌ها از عربستان باعث شد که ایران به سمت روسیه و چین مایل شود. پیش‌بینی این نزدیکی‌ها در بلندمدت به نفع هیچ کشوری نخواهد بود، زیرا این احتمال وجود دارد که آن‌ها روزی قربانی سیاست‌های آمریکا و روسیه شوند. با این حال، دخالت ترامپ نتوانست عربستان را تبدیل به قدرت برتر منطقه کند؛ اما چنان‌چه ایران از نو با آمریکا به توافق برسد عربستان به شدت متضرر خواهد شد زیرا احتمالاً این کشور، موضوع گفته‌های منتشر نشده‌ی توافق ایران با آمریکا باشد و ایران به سیاست‌هایی که عربستان در سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ اتخاذ کرده بود پاسخ دهد.

امروز در دولت بایدن، درخواست برای خروج نظامی ایالات متحده از خاورمیانه امری عادی است. این تماس‌ها منعکس‌کننده ناامیدی عمیق از دردهای مداخله‌های آمریکا در دو دهه گذشته، و همچنین این باور - کاملاً درست - است که ایالات متحده در جاهای دیگر با چالش‌های بزرگ‌تری مواجه است. با این حال، منافع ایالات متحده در منطقه از بین نرفته است. اگر ایالات متحده برای خروج عجله کند، ممکن است متوجه شود که در آینده تحت شرایط بدتر و با هزینه‌های بالاتر عقب نشینی می‌کند. استراتژی آمریکا باید از تسلط منطقه‌ای به تعادل منطقه‌ای تغییر کند. ایالات متحده باید بپذیرد که روسیه و چین قدرت‌های جهانی با منافع در منطقه هستند و از تلاش برای به حداقل رساندن حضور آن‌ها و تضمین برتری آمریکا دست بردارند. از سوی دیگر

آمریکا باید دریابد که سیاست‌های جنگی در خاورمیانه، فقط بی‌نظمی به بار می‌آورد و نتیجه‌ی آن نه صلح خواهد بود نه نظم بلکه ممکن است رژیم‌هایی نیز سر کار بیایند که به مراتب مستبدانه‌تر از دولت‌های کنونی در خاورمیانه عمل کنند. روسیه و چین منافع خود را در منطقه دارند. بسیاری از کشورهای منطقه منافعی در افزایش روابط با آن‌ها دارند. شدنی‌ترین راهکار برا ایجاد نظم امنیتی در خاورمیانه تعامل و دیپلماسی است و هیچ راه دیگری به نظم نخواهد رسید؛ چه پیروز این رقابت عربستان باشد چه ایران.

منابع

۱. اسپوتنیک (۱۳۹۸). سپاه: حضور اسرائیل در آب‌های خلیج فارس غیر قانونی است. لینک دسترسی: <https://sptnkne.ws/8V7A>
۲. اسدی، علی‌اکبر (۱۳۹۶). سیاست خارجی عربستان سعودی: منابع، اهداف و مسائل. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۲۰(۱): ۱۳۳-۱۰۷
۳. اسدی، علی‌اکبر (۱۳۹۷). عربستان سعودی و نظم منطقه‌ای: از هژمونی‌گرایی تا موازنه‌سازی. فصلنامه جستارهای سیاسی معاصر، ۹(۳): ۵۲-۲۷.
۴. بابایی، ابوالفضل (۱۳۹۷). نفت و امنیت؛ تحلیل روابط عربستان و آمریکا، ره آورد سیاسی، بهار و تابستان، (۵۱)، ۱۸۷-۲۰۷.
۵. باقری دولت‌آبادی، علی، التیامی‌نیا، رضا و جاسب نیکفر (۱۳۹۴). «بحران یمن: بررسی زمینه‌ها و اهداف مداخلات خارجی عربستان و آمریکا» فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست، پاییز، (۱۸)، شماره پیاپی ۴۸.
۶. جالینوسی، احمد، البرزی، هنگامه و یگانه طباطبایی (۱۳۹۳). نقش واگرایانه آمریکا در منطقه خلیج فارس، پس از ۱۱ سپتامبر. فصلنامه سیاست جهانی، ۳(۴): ۲۱۸-۱۸۳.
۷. حمزه، حسن (۱۳۹۹). اهداف و پیامدهای عادی‌سازی روابط بحرین و اسرائیل. پایگاه اینترنتی دیپلماسی ایرانی، کد: ۱۹۹۵۳۹۹. لینک دسترسی: <https://b2n.ir/t50171>
۸. خبرگزاری آنا تولی (۱۳۹۹). عبور زیردریایی اسرائیل از کانال سوئز برای تهدید ایران. لینک دسترسی: <https://b2n.ir/w96814>
۹. راسل، برتراند (۱۳۹۷). قدرت، ترجمه نجف دریابندری، تهران: خوارزمی.
۱۰. زراعت‌پیشه، نجف (۱۳۸۴) برآورد استراتژیک عربستان سعودی (سرزمینی - سیاسی). تهران: انتشارات مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران. چاپ اول.
۱۱. سلامی، ح. (۱۳۸۰). ماهیت استراتژی نظامی (جزوه درسی مقطع دکتری)؛ تهران: دانشگاه دفاع ملی.
۱۲. سلیمیان، مهناز (۱۳۹۲). جایگاه جمهوری اسلامی ایران در سیاست خارجی اتحادیه اروپا (۲۰۱۲-۱۹۹۲). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، گروه حقوق و علوم سیاسی.
۱۳. سمیعی اصفهانی، علیرضا و سید احمد موسوی (۱۳۹۵). بررسی تأثیر برتری منطقه‌ای ایران بر الگوی رفتاری عربستان در قبال تحولات یمن. فصلنامه رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، ۶(۴): ۱۱۵-۸۵.
۱۴. صالح‌نیا، علی (۱۳۹۵). بررسی نظری مفهوم امنیت ملی و ابعاد مختلف آن، دهمین کنگره پیشگامان پیشرفت، مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دوره دهم، تهران.
۱۵. قربان‌پور، علی (۱۳۹۷). مفهوم امنیت ملی و نقش قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در تأمین آن، جشنواره تالیفات علمی برتر علوم انسانی اسلامی - جایزه ویژه علامه جعفری (ره).
۱۶. قوام، عبدالعلی (۱۳۸۴). روابط بین‌الملل نظریه‌ها و رویکردها، تهران: سمت.
۱۷. قیاسوندی، فاطمه و جلال ترکاشوند (۱۳۹۶). «آمریکا، جنگ‌های نیابتی و امنیت خاورمیانه» فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام.
۱۸. کریمی، حمیدرضا و فرزاد رستمی (۱۳۹۶). «تبیین عوامل واگرایی در روابط ایالات متحده آمریکا و عربستان سعودی ۲۰۱۶-۲۰۱۰» فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست، ۶(۳۲)، شماره پیاپی ۵۳.
۱۹. مسعودنیا، حسین، فروزان، یونس و عبدالرضا عالیشاهی (۱۳۹۶). جابجایی قدرت در عربستان سعودی: تأثیرات تغییر ولایت‌عهدی بر ساختار سیاست خارجی عربستان سعودی. فصلنامه رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، ۸(۴۷): ۱۷۲-۱۳۷.

۲۰. مشیرزاده، حمیرا (۱۳۹۹). تحول در نظریه های روابط بین الملل، تهران: سمت.
۲۱. منزوی بزرگی، جواد، احمدی، صادق و محمدولی علیی (۱۳۹۷). آینده پژوهی امنیتی گذار و سیاست-های جمعیتی جمهوری اسلامی ایران و ارائه سناریوهای محتمل، فصلنامه امنیت ملی، ۸ (۳۰): ۶۵-۹۵.
۲۲. مودن جامی، محمد هادی (۱۳۸۴). تاملی بر مفهوم نظم و امنیت و عوامل مرتبط با آن، مجله مطالعات امنیت اجتماعی، بهار، ۱ (۱): ۱-۲۳.
۲۳. مورگان، پاتریک و دیوید ای لیک (۱۳۸۱). نظم های منطقه ای، امنیت سازی در جهانی نوین، ترجمه سیدجلال دهقانی فیروزآبادی، ناشر: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۲۴. یورونیوز فارسی (۱۳۹۸). سپاه پاسداران: حضور اسرائیل در خلیج فارس ممکن است باعث جنگ شود. لینک دسترسی: <https://b2n.ir/y21736>
۲۵. یوسفی میاجی، عبدالرضا، دهشیار، حسین، شفیع، نوذر، حاجی مینه، رحمت (۱۳۹۹). مولفه های سیاست خارجی ترامپ در خاورمیانه، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، ۱۶ (۵۱): ۱۹۹-۱۷۳.
26. Al-rashid (2021). Transition 2021 Series: U.S.-Saudi Relations: Where Do We Go From Here?, available at <https://www.cfr.org/event/transition>.
27. Amidror, Y. (2016). A Covenant of Shadows. BESA Center Perspectives Paper, No. 354, 7. At: <http://besacenter.org/perspectives-papers/a-covenant-of-shadows>.
28. Arts, B., Van Tatenhove, j., (2020), Policy and power: A conceptual framework between the 'old' and 'new' policy idioms. Policy Sci;37(3-4):339-56.
29. Boyko, JA., Lavis, JN., & Dobbins, M. (2014), Deliberative dialogues as a strategy for system-level knowledge translation and exchange. Health Policy;9(4):122-31.
30. Briant, P. (2005). "History of the Persian Empire 550-330BC", John Curtis and Nigel Tallis(Ed), in: Forgotten Persian Empire: The world of Ancient Persia, London: British Museum,(from P 12 to P18).
31. Bureau, A. (2020), U.S. Relations With Saudi Arabia, U.S.Department of State, DECEMBER 15.
32. Buzan, Barry (1991). People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era. 2nd edition. London: Harvester Wheatscheaf.
33. Dalglish, SL., Surkan, PJ., Diarra, A., & Harouna, A. (2015). Bennett S. Power and pro-poor policies: the case of iCCM in Niger. Health Policy Plan;30(2):ii84-94.